

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Mika Kettunen

KUNNIANLOUKKAUS INTERNETISSÄ

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2013
Liiketalouden koulutusohjelma

Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
p. (013) 260 6800

Tekijä
Mika Kettunen

Nimeke
Kunnianloukkaus internetissä

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä syvennyttiin kunnianloukkausrikoksiin internetissä. Työn pääpainon muodostivat kaksi perustuslain suomaa perusoikeutta, sananvapaus ja yksityisyyden suoja. Tarkoituksena oli tutkia sitä, miten laajoja nämä oikeudet ovat ja miten ne mahdollisesti toisiaan rajaavat. Näiden perusoikeuksien pohjalta tarkasteltiin voimassa olevaa rikoslain kunnianloukkaussäätelyä. Tutkimus tehtiin pohjautuen internetiin viestinnän alustana.

Tutkimuksen aihe oli haastava ja ajankohtainen. Kunnianloukkausrikokset ovat olleet voimakkaassa kasvussa tämän vuosikymmenen puolella ja suurena syynä tähän on pidetty internetin keskustelupalstojen yleistymistä jokapäiväisessä käytössä. Työn tutkimusmenetelmänä oli lainopillinen kirjoituspöytä tutkimus, jossa voimassa olevia oikeuslähteitä käytetään etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen mukaisessa järjestyksessä. Oikeuslähteitä apuna käyttäen asetettuihin tutkimuskysymyksiin vastattiin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Kunnianloukkausrikokset ovat tekoja, jossa tekijä loukkaa toista henkilöä esittämällä tästä valheellisen tiedon tai vihjauksen. Törkeässä tekemuodossa teko saatetaan lukuisten ihmisten saataville, tai sillä aiheutetaan suurta tai pitkäaikaista kärsimystä. Internet alustana mahdollistaa törkeään kunnianloukkaukseen syyllistymisen, sillä sähköisesti viesti on mahdollista saada lukuisten ihmisten saataville.

Kieli
suomi

Sivuja 57

Asiasanat
kunnianloukkaus, sananvapaus, yksityisyys

THESIS
April 2013
Degree Programme in Business
Economics
Karjalankatu 3
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. 358-13-260 6800

Author
Mika Kettunen

Title
Defamation in the Internet

Abstract

The purpose of the thesis was to deliberate on defamation crimes in the Internet. The study focused on two civil rights guaranteed by the Constitution of Finland: freedom of speech and privacy. The aim was to study how broad the spectrum of these rights is and how they possibly limit each other. Based on these two civil rights the valid defamation regulations of the Finnish penal code were contemplated. The research was based on the Internet as the communication platform.

The topic of the thesis was challenging and topical. The number of defamation crimes has increased since the beginning of the 21th century. The main reason for that is considered to be the fact that the discussion forums are more commonly used. The research method of this study was juridical. In a juridical desktop study the sources of the law are used in an order determined by priority and usage. The research questions were answered with the help of the sources of the law.

Defamations are actions in which the offender insults another person by expressing false knowledge or slander that can harm the person's reputation or image. The offence becomes a felony if it is published, or it causes great or long-lasting suffering. The internet as a communication platform makes it possible for the defamation to be scurrilous because the offence is communicated to numerous people.

Language
Finnish

Pages 57

Keywords
libel, freedom of speech, privacy

SISÄLTÖ

1	Johdanto.....	5
2	Yksilön sananvapaudesta ja yksityisyydestä.....	7
2.1	Sananvapaus.....	8
2.2	Yksityisyys.....	11
2.3	Sananvapauden ja yksityisyyden välinen suhde.....	13
3	Sähköinen viestintä.....	20
3.1	Sananvapaus ja yksityiselämän suoja sähköisessä viestinnässä.....	23
3.2	Sähköisen viestinnän luottamuksellisuus.....	26
3.3	Tekijänoikeudelliset aspektit.....	29
4	Kunnianloukkaus.....	34
4.1	Kunnianloukkauksen sääntelyä.....	35
4.2	Mitä kunnianloukkauksesta voi seurata?.....	42
5	Pohdinta.....	46
	Lähteet.....	54

1 Johdanto

Kunnianloukkaus voi kohdistua niin elävään kuin kuolleeseenkin henkilöön. Rikoslain (39/1889) 24:9 §:n kaksi ensimmäistä momenttia käsittelevät eläviä henkilöitä ja kolmannessa momentissa kriminalisoidaan kuolleen henkilön muiston häpäiseminen. Kunnianloukkauksen perusmuodossa tekijä esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen. Teon tulee lisäksi olla omiaan aiheuttamaan vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa loukatulle, jotta siitä voi syntyä rikosoikeudellinen vastuu. (Frände, Matikkala, Tapani, Tolvanen, Viljanen & Wahlberg 2006, 454.) Kunnianloukkaukseen voi näin syyllistyä esimerkiksi esittämällä perättömän väitteen toisen henkilön syyllistymisestä rikokseen. Valheellinen vihjaus voidaan esittää kielellisesti tai kuvan välityksellä esimerkiksi tiedotusvälineitä hyväksikäyttäen. (Tala 2004, 36.)

Ihmisten välinen kanssakäyminen tapahtuu entistä useammin internetin keskustelupalstoilla ja sosiaalisessa mediassa. Toisten herjaaminen nimimerkin takaa on paljon helpompaa kuin mitä se olisi kasvokkain. On helppoa tuudittautua siihen, ettei internetissä tapahtuvalla, jopa kunnianloukkauksen tasolle yltävällä, toiminnalla, voi olla minkäänlaisia seuraamuksia. Mielestäni onkin hyvin mielenkiintoista ja tärkeää tutkia, millä tavoin kunnianloukkaukseen voi internetissä syyllistyä ja mitä siitä voi seurata.

Aihe on alkanut kiinnostaa minua viimeisten vuosien aikana seurattessani erilaisia keskustelupalstoja. Yksikin väärin kirjoitettu kommentti voi seurata henkilöä hyvin pitkään, sillä kerran internetiin kirjoitettu kommentti todennäköisesti pysyy siellä ikuisesti, vaikka henkilö itse oman viestinsä poistaisi. Internet on helpottanut mielipiteiden julkaisua valtavasti ja kommentin, jota ei koskaan julkaisisi omalla nimellä, voi kirjoittaa helposti ilman pelkoa siitä, että oma identiteetti paljastuisi. Olen itsekin törmännyt lukuihin vähintään kunnianloukkauksen rajalla oleviin kirjoituksiin, joista osa onkin hyvin mahdollisesti päätynyt tarkempien tutkimuksien alaisiksi.

Kunnianloukkaussyytteeseen johtaneet internetissä tapahtuneet kirjoittelut ovat yleistyneet selvästi viimeisten vuosien aikana. Esimerkiksi vuonna 2008 uutisoitiin, kuinka kunnianloukkauksista tehtyjen rikosilmoitusten määrä on noussut kahdeksan vuoden aikana runsaalla tuhannella. Tämän kasvun syynä on pidetty internetin keskustelupalsto-

ja, jotka mahdollistavat vääränlaisen kirjoittelun ja luvattomien kuvien jakamisen. (Taloussanomat 2008.) Eräässä vuonna 2010 uutisoidussa tapauksessa Varsinais-Suomen käräjäoikeus tuomitsi henkilön kunnianloukkauksesta sakkoihin ja kärsimyskorvausten maksamiseen. Tapauksessa vastaaja oli esittänyt asianomistajasta internetsivulla paikkaansa pitämättömiä väitteitä muun muassa tehdyistä rikoksista. Vaikka asianomistajan voitiinkin katsoa olevan julkisuuden henkilö, käräjäoikeus katsoi, ettei valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen ole oikeutettua. (Turun sanomat 2010.) Myös vuoden 2012 kunnallisvaalien alla käytiin keskustelua internetissä tapahtuvasta kirjoittelusta. Ihmisten, jopa kunnallisvaaliehdokkaiden, kirjoittelu ei pysynyt hyvän maun rajoissa ja eräässäkin tapauksessa ehdokas jopa teki toiselle ehdokkaalle tappouhkauksen (Yle uutiset 2012).

Opinnäytetyössäni tulen paneutumaan yksilön yksityisyyteen ja sananvapauteen, sekä siihen, missä näiden välinen raja kulkee. Tutkimuksessani tulen selvittämään, miten laajoja oikeuksia sananvapaus ja yksityisyyden suoja ovat ja miten nämä mahdollisesti rajaavat toisiaan. Tämän jälkeen tutkin sitä, millainen kirjoittelu ja millaisten tietojen jakaminen internetissä on sallittua. Tulen käsittelemään aihetta sähköisen viestinnän erityispiirteiden kannalta. Aiheessa tulen sivuamaan myös tekijänoikeudellisia säännöksiä ja miten nämä rajoittavat sananvapauden käyttämistä, sillä tekijänoikeuksien huomiointaminen on oleellisessa asemassa tietoja jaettaessa. Lopuksi aion syventyä siihen, missä hyväksyttävän kirjoittelun raja kulkee. Syvennyn siihen, miten käytännössä kunnianloukkaukseen voi syyllistyä internetissä ja mitä seurauksia sillä voi olla.

Valitsin opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi lainopillisen tutkimuksen. Mielestäni se on valitsemalleni aiheelle oikea menetelmä, koska se tukee aihetta ja tavoiteltuja tuloksia. Lainopillinen tutkimus nojautuu hyvin vahvasti lakiin ja sen tulkittamiseen. Lainoppi, eli oikeusdogmatiikka rakentuu voimassa olevien oikeuslähteiden varaan. Lähteitä tulee käyttää etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen mukaisessa järjestyksessä. Lainopin keskeisin tutkimusongelma on selvittää voimassa olevan oikeuden sisältö käsiteltävässä oikeusongelmassa. Lainoppi on keskeisiltä osiltaan oikeusjärjestykseen kuuluvien sääntöjen tutkintaa ja tulkintaa. Lainopin toinen keskeinen tehtävä on tutkimuskohteen systematisointi, joka tarkoittaa voimassa olevan oikeuden jäsentämistä. Tämä auttaa oikeusjärjestyksen sisältöön paneutuvaa henkilöä löytämään etsimänsä säädökset ja hahmot-

tamaan oikeudellisten järjestelyiden kokonaiskuva. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 20–21.)

Oikeuslähteet pitävät sisällään tietoa oikeuden sisällöstä. Suomen oikeusjärjestelmän pääasiallinen oikeuslähde on laki. Perustuslaki, muut lait, asetukset ja niiden nojalla annetut säädökset muodostavat kansallisen lainsäädännön. (Tenhunen 2011, 25.) Pelkän laki- ja säädöstekstin perusteella oikeuden sisältö jää usein epäselväksi, koska säädösteksti on usein epätäsmällistä ja moniselitteistä. Säädöstekstin tulkinnassa tarvitaan apuna muita oikeudellisia aineistoja, kuten valmisteluaineistoa, oikeuskirjallisuutta, sekä oikeustapauksia. (Husa, ym. 2008, 32–33.)

Oikeuslähteet jaetaan kolmeen ryhmään niiden velvoittavuuden perusteella: vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin. Vahvasti velvoittavia, eli pakollisia oikeuslähteitä, ovat laki ja maantapa. Lailla tarkoitetaan perustuslain ohella asetuksia, valtioneuvoston päätöksiä sekä hallintoviranomaisten antamia määräyksiä ja ohjeita. Heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin kuuluvat lainsäätäjän tarkoitus ja tuomioistuint ratkaisut. Sallittuja oikeuslähteitä ovat oikeustiede ja oikeushistorialliset, oikeusvertailvat sekä reaaliset argumentit yhdessä arvojen ja arvostuksen kanssa. (Husa, ym. 2008, 33.)

2 Yksilön sananvapaudesta ja yksityisyydestä

Sananvapaus on kehittynyt 1700-luvun lopun ihmisen oikeuksien julistuksissa ja valitusfilosofiassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten turvaamaksi ihmisoikeudeksi ja kansallisten perustuslakien suomaksi perusoikeudeksi. Sananvapauden suoja on kehittynyt aikojen saatossa painoviestinnän turvaavasta lehdistön vapaudesta laajalaisempaan ilmaisuvapauden suojaan. (Ollilla 2004, 11.) Sananvapausajattelun perusta eurooppalaisessa kulttuurissa on painovapaudessa. Johannes Gutenbergin keksittyä painokoneen vuonna 1441, asettivat hallitsijat painotoimen luvanvaraiseksi kaikkialla. Lupajärjestelmiä kuitenkin vastustettiin vahvasti ja niitä vastaan myös rikottiin hyvin usein. Kirjallisen tiedon leviämisen esteenä oli painotoimen luvanvaraisuuden lisäksi myös lukutaidon puute papiston ja aateliston ulkopuolella. (Neuvonen 2005, 42.)

John Miltonin kirjaa ”Areopagitica” pidetään kulmakivenä painovapausajattelussa. Teoksessaan Milton nousi silloista lupa-ajattelua vastaan ja vaati painotoiminnan vapauttamista. Yhä laajemman sananvapauskäsitteksen, eli ilmaisunvapauden merkittävämpänä julistuksena pidetään sen sijaan John Stuart Millin kirjoitusta *On Liberty*. (Neuvonen 2005, 43.) Mill nosti tekstissään oikeuden ilmaisuun yhdeksi tärkeimmistä vapausoikeuksista ja vaatikin, että jokaisella tulisi olla oikeus mielipiteensä esittämiseen. Avoimen ja vapaan keskustelun voidaan katsoa olevan edellytys ihmiskunnan älylliselle kehitykselle, sillä jokainen näkökulma sisältää osan totuudesta. (Mill 1859, 78–80.)

Suomessa sananvapaus oli Ruotsin valtakunnan sananvapautta aina vuoteen 1809 saakka. Tämän jälkeinen autonominen asema Venäjän suurruhtinaskunnassa vuosina 1809–1917 tarkoitti ennakkosensuuria ja poliittista lojaalisuutta sananvapaudelle ja poliittisille oikeuksille. Poliittisten tilanteiden muutokset ja paineet ovatkin kohdistuneet yleensä ensimmäisenä sananvapauden rajoituksiin. (Ollila 2004, 59.)

2.1 Sananvapaus

Sananvapaus on turvattu jo Euroopan ihmisoikeussopimuksessa (SopS 18–19/1990), jonka mukaan sananvapaus sisältää vapauden pitää mielipiteitä, sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta (10.1 artikla). Suomen perustuslain (731/1999) mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen kuuluvat oikeudet ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä ilman kenenkään estelyä. (12 §.)

Sananvapauden merkitystä on tarkennettu hallituksen perustuslain perusoikeussäännösten muuttamista koskevassa esityksessä. Sen mukaan sananvapauden tarkoituksena on taata vapaa mielipiteenmuodostus, avoin julkinen keskustelu, joukkotiedotuksen vapaa kehitys ja mahdollisuus kritisoida vallankäyttöä julkisesti. Ydinajatukseltaan sananvapaus on poliittinen perusoikeus, mutta se turvaa myös luovaa toimintaa ja itseilmaisua. Sananvapautta ei ole sidottu mihinkään viestinnän muotoon, vaan se turvataan riippumatta käytetystä menetelmästä. (HE 309/1993.) Sananvapaus on hyvin avoin ja laaja oikeus. Koska sananvapaus sisältää niin monia ja laajoja ulottuvuuksia, sitä on hyvin vaikea tyhjentävästi määritellä. (Ollila 2001, 68–69.) Sananvapauden käyttämisen voidaan katsoa olevan sallittua, jos sitä ei erityisesti ole kielletty. Sananvapautta rajoitta-

vaan seikkaan vetoajan onkin pystyttävä esittämään lakiin nojautuva peruste sananvapauden rajoittamiselle. (Tiilikka 2008, 24.)

Sananvapauden sisältävä julkaisuvapaus tarkoittaa sitä, ettei Suomessa ole järjestetty ennakkokontrollia ilmaisunvapaudelle. Sananvapaus ei kuitenkaan luo kenellekään oikeutta loukata toisen perusoikeutta, kuten yksityisyyden tai kunnian suoja. (Pesonen 2008, 103–104.) Sananvapaus suojaa viestin sisällön ohella sen esittämisen tapaa ja muotoa. Tällä tavoin suojataan erilaista luovaa toimintaa ja itseilmaisua. (Hallberg, Karapuu, Ojanen, Scheinin, Tuori & Viljanen 2011, 464.)

Oikeuskansleri totesi ratkaisussaan (dnro 13/50/02), että analogisen televisiopalvelun lopettamista koskeneet keskustelut olivat ennenaikaisia. Valtioneuvoston päätöksen perusteella digitaaliseen televisiotoimintaan siirtyminen oli vielä ajallisesta avointa. Lähtökohtaisesti kansalaisten tuli kuitenkin saada tietoonsa riittävän ajoissa, milloin analogiset lähetykset loppuisivat. Oikeuskansleri totesi, että perustuslain sananvapaus säännökseen sisältyvää oikeutta vastaanottaa tietoa oli käsitelty niukasti. Hän katsoi, että yleisesti tiedossa oli, että siirtymä aiheuttaa kustannuksia, mutta kustannusten tarkka arviointi saattoi vaikuttaa oikeuden toteutumiseen käytännössä. Oikeuskansleri totesikin, että on ongelmallista arvioida, kuinka laaja sananvapaus säädökseen sisältyvä oikeus on ja mitkä vähimmäisvaatimukset tiedolle on asetettava.

Suomen perustuslain ohella sananvapaudesta säädetään laissa sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (460/2003, myöhemmin sananvapauslaki). Sananvapauslakia sovelletaan Suomessa harjoitettavaan julkaisu- ja ohjelmatoimintaan. Lakia sovellettaessa viestintään ei saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä ottaen huomioon sananvapauden merkitys demokraattisessa yhteiskunnassa. Yksityistä henkilöä koskevat vain tietyt lain säännökset hänen ylläpitäessään sähköisen viestintäverkon kotisivua. (1–3 §.) Laki ei ohjeista, miten sananvapautta tulisi käyttää julkaisu- ja ohjelmatoiminnasta, vaan ratkaisee lähinnä vastuukysymykset ja pakkokeinojen käyttöoikeudet (Pesonen 2008, 104). Peruslaissa turvattujen perusoikeuksien tarkoituksena on lähtökohtaisesti turvata yksilöiden oikeuksia. Sananvapauden kohdalla on kuitenkin perusteltua, että sananvapauden suoja ulottuu myös lehtien julkaisutoimintaan ja ohjelmatoimintaa harjoittaviin oikeushenkilöihin. Tämän perusteena voidaan katsoa olevan sen, että vapaan mielipiteen muodostuksessa, avoimessa keskustelussa ja julkisessa kritiikissä joukko-

tiedotusvälineillä on keskeinen rooli niiden toimiessa tärkeänä tiedon ja mielipiteiden välittäjänä. (Tiilikka 2008, 17.)

Perusoikeuksien katsotaan olevan periaatteita, joille yhteiskunta rakentuu. Sananvapaus kuuluu perinteisiin vapausoikeuksiin, jotka ovat olleet perustuslain sisältöä alusta asti. Se on yhdessä yhdistymis- ja kokoontumisvapauden kanssa muodostanut demokraattiseen yhteiskunnan perusteena olevan vapaan mielipiteenmuodostuksen ja poliittisen toiminnan. (Kerosuo & Vuortama 2004, 8.) Sananvapauteen kuuluu neljä oikeutusperustetta, jotka ovat totuuden etsiminen, itsensä toteuttaminen, demokraattinen osallistumisoikeus sekä viranomaisten valvonta. Nämä oikeutusperusteet korostavat kollektiivista hyvää lukuun ottamatta itsensä toteuttamista, joka painottaa yksilön oikeutta. Sananvapauden rooli on välttämätön demokraattisessa yhteiskunnassa ja sen katsotaankin olevan tärkeä poliittinen oikeus. (Neuvonen 2012, 38–40.)

Sananvapaus voidaan nähdä useissa eri ulottuvuuksissa ja sitä voidaan tarkastella myös sensuurin kautta. Alun perin sananvapaus syntyi osana vapausajattelua ja sille kehittyi useita poliittisia funktioita, tärkeimpänä demokratian turvaaminen. Tästä johtuen sananvapaus onkin yksi ihmisoikeuksista. Suomessa sananvapaudella on tärkeä rooli sensuurin vastakohtana. (Neuvonen 2005, 60.) Sananvapauden ennakoesteiden piiriin kuuluvat ennakkotarkastus, sananvapauden käytön luvanvaraistaminen ja muut ennakkolliset esteet. Kielto kattaa yleisesti kaikki julkisen vallan toimenpiteet, joilla pyrkimyksenä olisi puuttua sananvapauden käyttämiseen ennen viestin ilmaisemista tai julkaisemista. (Hallberg, ym. 2011, 472.) Sananvapaus kattaa demokraattisessa yhteiskunnassa myös kriittiset mielipiteet, jotka voivat loukata tai järkyttää yhteiskunnan jäseniä. Sananvapautta ei ole sidottu siihen, onko mielipide hyväksyttävä julkisen vallan tai kansan enemmistön mielestä. (Saarela 2011, 38.)

Ennakkosensuurin kielto ei kuitenkaan estä jälkikäteen puuttumista sananvapauden käyttämiseen esimerkiksi vahingonkorvaus- tai rikosoikeudellisin seurauksin. Tämä voi tulla kyseeseen, mikäli julkaistu viesti osoittautuu lainvastaiseksi. Sananvapauden kannalta keskeisintä kuitenkin on, että viestin lainmukaisuutta ja sen esittämiseen puuttumista voidaan harkita vasta kun se on julkaistu tai muutoin tuotu esiin. (Tiilikka 2008, 19–20.) Perustuslaki voi sallia sananvapauden käyttämisen kriminalisoinnit tietyissä tapauksissa, jotka käänteisesti merkitsevät rajoitusta oikeuteen julkaista, ilmaista tai

vastaanottaa tietoja. Tällaisia kriminalisointeja ovat julkinen kehottaminen rikokseen, uskonrauhan rikkominen, väkivaltakuvausten levittäminen ja sukupuolisiveellisyttä koskevat rikokset. Liian pitkälle menevät kriminalisoinnit ovat kuitenkin sananvapaus-säännöksen vastaisia. (Saraviita 2011, 204.)

2.2 Yksityisyys

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan jokaisella on oikeus yksityis- ja perhe-elämäänsä, sekä oikeus nauttia kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa liittyvää kunnioitusta. Viranomaiset voivat puuttua tämän oikeuden käyttämiseen vain lain niin salliessa ja sen ollessa välttämätöntä yleisen turvallisuuden vuoksi. (8 artikla.) Suomen perustuslain mukaan yksityiselämän suoja on jokaisen henkilön perusoikeus. Henkilön yksityiselämä, kunnia ja kotirauha ovat turvattuja. Lailla voidaan säätää välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä, joilla turvataan perusoikeuksia tai selvitetään rikoksia. Tämän lisäksi lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista koskien viestien salaisuutta, joiden avulla turvataan yksilön tai yhteiskunnan turvallisuus, tai kotirauhaa vaarantavan rikoksen tutkinta, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana. (10 §.)

Yksityiselämän suojan lähtökohta on hallituksen perustuslakia koskevan esityksen mukaan se, että henkilöllä on oikeus omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista. Yksityiselämän suojan piiriin kuuluu muun muassa henkilön vapaus solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin ja ympäristöön, sekä oikeus vapaasti määrätä itsestään ja ruumiistaan. (HE 309/1993 vp.) Rikoslakia ja painonvapauslakia koskevassa hallituksen esityksessä yksityiselämän piirin ulkopuolelle mainitaan jäävän vain sellaisten asioiden, jotka liittyvät henkilön yhteiskunnalliseen vallankäyttöön (HE 84/1974 vp). Yksityiselämää voidaan pitää eräänlaisena yleiskäsittelenä henkilön yksityisessä piirissä. Sitä ei usein voida selvästi erottaa esimerkiksi henkilökohtaisesta koskemattomuudesta tai kotirauhan suojasta. Eri oikeudet ilmenevätkin usein käytännön tilanteissa päällekkäisinä toisiinsa nähden. (Hallberg ym. 1999, 391.) Yksityiselämän voidaan kärjistäen määritellä käsittämään sitä elämänaluetta, johon kenelläkään toisella ei ole pääsyä ilman lupaa (Frände, ym. 2006, 438).

Henkilötietolain (523/1999) mukaan arkaluontoisina tietoina pidetään tietoja, jotka kuvaavat henkilön rotua tai etnistä alkuperää; yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista

vakaumusta; rikollista tekoa tai rangaistusta; terveydentilaa, sairautta tai näihin kohdistettuja toimenpiteitä; seksuaalista suuntautumista tai sosiaalihuollon tarvetta tai jo saatuja sosiaalihuollon palveluita (11 §). Näiden asioiden voidaan katsoa kuuluvan myös henkilön yksityiselämän piiriin. Lisäksi yksityiselämää koskevia tietoja ovat henkilön perhestatus, henkilökohtaiset suhteet, vapaa-ajan käyttäytyminen ja päihteiden väärinkäyttö. (Frände, ym. 2006, 438.)

Yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevan hallituksen esityksen mukaan yksityisyys on yksityiselämää laajempi käsite. Yksityisyyteen kuuluvat yksilöä läheisesti koskevat tiedot, oikeus oleskella määrätyllä alueella ilman häirintää, sekä oikeus määrätä henkilötietojen käytöstä tai ainakin mahdollisuus vaikuttaa siihen. (HE 184/1999 vp.) Laajasti ottaen yksityisyyden suojan piiriin voidaan katsoa kuulumaan persoonan, henkilötietojen, luottamuksellisen viestin, kunnian ja kotirauhan suojan (Pesonen 2008, 79). Alkuperäisajatuksena yksityisyys on oikeutta nauttia elämästä, yksinkertaisesti oikeutta olla rauhassa (Brandeis & Warren 1890, 193).

Yksityisyydestä puhuttaessa nousevat useasti esiin myös käsitteet yksilön suoja, intimitteettisuoja, persoonallisuuden suoja, integriteetti, identiteetti, tietosuoja, henkilötietojen suoja ja jo käsitelty yksityiselämän suoja. Nämä termit voivat oikeudellisessa kielessä tarkoittaa eri asioita kuin puhekielessä. Lakitekstissä ei näille käsitteille ole tehty virallisia määritelmiä, mutta oikeuskirjallisuudessa niiden sisältöä on pyritty tarkentamaan. (Korhonen 2009, 21.)

Yksityisyys ei ole käsitteenä universaali, vaan se on aina sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskuntaan (Järvinen 2010, 14). Yksityisyyden suojan piiri ei kuitenkaan ole samanlainen kaikilla henkilöillä. Se vaihtelee riippuen muun muassa henkilön asemasta, tehtävistä ja toiminnasta. Viihdejulkisuuden henkilöt, jotka tuovat asioitaan esille julkisuudessa, ovat omalla toiminnallaan kaventaneet yksityiselämänsä piiriä siten, että myös muut henkilöt voivat kommentoida heidän esiin tuomiaan asioita. Myös poliitikkojen, jotka ovat tuoneet esimerkiksi perheasioitaan avoimesti esille, yksityisyyden piiri on kaventunut. (Tiilikka 2008, 126–128.) Terveystietojenkin esilletuonti voi joissakin tapauksissa ainakin jollain tasolla olla sallittua. Esimerkiksi huippu-urheilijan kohdalla voi olla perusteltua tuoda esille hänen terveydentilansa syynä kisasta poisjääntiin. (Tiilikka 2008, 130.)

Avatessa yksityisyyttä terminä voidaan sen katsoa kattavan lukuisia asioita. Yksityisyyden piiriin kuuluu muun muassa fyysinen ja psyykkinen koskemattomuus, arvokkuuden tunteen säilyttäminen, itsemääräämisoikeus sekä itseään koskevan tiedon kontrollointi. Lisäksi siihen voidaan katsoa kuuluvan mahdollisuus torjua sivullisten tunkeutumista omaan elämään ja läheisyys- ja etäisyysuhteiden säätely. (Mahkonen 1997, 16.) Yksityisyyttä ei kuitenkaan voida luokitella yksiselitteisesti, vaan sitä voidaan lähestyä monelta kantilta. Aika, paikka ja toiminta voivat vaikuttaa siihen, miten yksityisyyttä kulloinkin toteutetaan (Lessig 1998, 5). Tieteen ja tekniikan kehitys ovatkin luoneet yksityiselämän suojalle uusia, aiemmin tuntemattomia uhkia. Lainsäädäntö ei välttämättä pystykään pysymään tämän kehityksen tahdissa ja näin varautumaan uusiin uhkatekijöihin. (Hallberg, ym. 2011, 394.) Brandeisin ja Warrenin ajatuksen yksityisyydestä ”right to be left alone” voidaan katsoa olevan edelleen ajankohtainen. Teknologian kehittymisen myötä yksityisyyden suoja on kuitenkin väistämättä heikentynyt. (De Mulder & Kleve 2009, 75–77.)

Yksityiselämästä ja yksityisyydestä on vaikeaa muodostaa yleispätevää määritelmää (Syrjänen 2006, 59). Yllä on listattuna useita seikkoja, joiden voidaan katsoa kuuluvan yksityiselämän ja yksityisyyden piiriin, mutta tarkkaa ja täysin yksilöivää määritelmää ”yksityisyys” on vaikeaa antaa. On kuitenkin hyvä tietää, että jokaisella on tietyin rajoituksin hallita elämäänsä ja päättää omista suhteistaan. Yksityisyyden suoja ei kuitenkaan ole yhtä kattava jokaisen henkilön kohdalla. Brandeisin ja Warrenin artikkelin perusajatus yksityisyydestä onkin mielestäni hyvä pohja yksityisyydelle, eikä sitä kenties ole tarpeenkaan määritellä täysin yksityiskohtaisesti.

2.3 Sananvapauden ja yksityisyyden välinen suhde

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan sananvapauden käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, joten se voidaan asettaa lailla säädettävän muodollisuuden, ehdon, rajoituksen tai rangaistuksen alaiseksi. Tällaisia rajoituksia voivat demokraattisessa yhteiskunnassa olla välttämättömät kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden, terveyden ja moraalien suojaavat, epäjärjestyksen ja rikollisuuden estävät, henkilöiden maineen ja oikeuksien turvaavat, sekä luottamuksensuojan ja tuomioistuinten puolueettomuuden varmistavat perusteet. (10.2 artikla.) Lain mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (22 §). Suomen perustuslain sananvapautta voidaan määrätä rajoituksia lailla koskien kuvaohjelmia rajoitta-

malla edesauttaen lasten suojelua. Tämän lisäksi tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. (12 §.) Jokaiselle Euroopan ihmisoikeussopimuksen määrittelemälle sananvapauden rajoittamisperusteelle onkin rikoslaissa määriteltynä vastine ilmaisurikoksissa. Ilmaisurikokset ovat rikoksia, jotka rajoittavat tai kieltävät tietyn-tyyppisiä ilmaisuja. (Ollila 2004, 51.)

Suomen perustuslain mukaan perustuslain säännökselle on annettava etusija, mikäli tuomioistuimen käsiteltävässä asiassa laki tai säännös on ristiriidassa perustuslain kanssa (106 §). Mikäli asetuksen tai muun lakia alemmanasteisen säädöksen säännös on ristiriidassa perustuslain tai muun asetuksen kanssa, ei sitä saa soveltaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa (107 §). Perustuslakivaliokunta totesikin mietinnössään, että tuomioistuinten on valittava perusteltavissa olevista laintulkintavaihtoehdoista sellainen, joka on parhaiten sopusoinnussa perustuslain kanssa ja joka poistaa perustuslain kanssa ristiriitaiseksi katsottavat vaihtoehdot (PeVM 10/1998 vp). Perustuslain suomilla perusoikeuksilla ei kuitenkaan ole keskinäistä paremmuusjärjestystä, joten kaikki oikeudet ovat voimassa samanaikaisesti. Toisen oikeus voidaan syrjäyttää vain voimassa olevalla oikeuttamisperusteella. (Pesonen 2008, 78.) Käytännössä lain ja perustuslain välillä todetut ristiriidat jäävät hyvin harvinaisiksi (Saraviita 2011, 910).

Perustuslakivaliokunnan antaman mietinnön mukaan perusoikeuksien sallitut rajoitusedellytykset määräytyvät osin perusoikeuksia koskevien yleisten oppien ja osin kvalifioitujen lakivarausten perusteella. Yleisiä perusoikeuksien rajoitusperusteita on useita. Rajoitusten tulee perustua lakiin ja niiden on oltava riittävän täsmällisiä ja suhteellisuusvaatimuksen mukaisia sekä rajoitusperusteiden tulee olla hyväksytyjä. Tavallisella lailla ei voida säätää rajoitusta, joka ulottaa perusoikeuden ytimeen. Perusoikeuksia rajoittaessa tulee huomioida riittävä oikeusturva ja rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Yksilöidyt kvalifioidut lakivaraukset ovat sisäistettynä eräisiin perusoikeussäännöksiin. Niillä annetaan tavallisen lain säätäjälle valtuus rajoittaa perusoikeutta ja asetetaan lainsäätäjän harkintavaltaa rajoittavia lisäkretereitä. (PeVM 25/1994 vp.) Perusoikeuden ydintä voidaan luonnehtia niin, että sen poistaminen tekisi perusoikeudesta tyhjän ja merkityksettömän. Ytimeen ulottuva rajoitus voisikin kääntää perusoikeuden ja rajoituksen välisen suhteen pääläelleen ja näin rajoituksesta tulisi pääsääntö ja perusoikeudesta poikkeus. Kullakin perusoikeudel-

la voidaankin katsoa olevan sellainen ydinalue, jonka antamaa suojaa ei voi poistaa eikä merkittävästä heikentää. (Hallberg, ym. 2011, 482.)

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan koskien hallituksen esitystä HE 194/2001 tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta todennut perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden soveltuvan sananvapautta koskeviin rajoituksiin siltä osin, kun se ei koske kuvaohjelmia koskevan kvalifioitun lakivarauksen soveltamista (PeVL 60/2001 vp). Valtioneuvostolle ei siis voida delegoida toimivaltaa sananvapauden rajoitusten säätämiseen. Tuomioistuimet ja viranomaiset voivat tulkita laissa määriteltyjä sananvapauden rajoitusperusteita, mutta eivät kehittä uusia rajoitusperiaatteita. Sananvapautta rajoittavan lainsäädännön tulee olla niin yksityiskohtaista, että henkilö voi sen perusteella arvioida, onko hänen toimintansa laissa kiellettyä. (Ollila 2004, 48–49.) Sananvapauden kohdalla perusoikeuden ytimeen voidaan katsoa kuuluvan ainakin mielipiteenvapaus. Täten oikeutta pitää mielipidettä ei voida lainkaan rajoittaa. (Hallberg, ym. 2011, 482.) Sananvapautta ei kuitenkaan voida rajoittaa edes perustuslainsäätämisyjärjestyksessä siten, että rajoitus rikkoisi Suomen kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita. Koska Suomi on sitoutunut noudattamaan kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, yksikään tuomio ei saisi rikkoa sopimuksessa turvattuja sananvapautteen kuuluvia oikeuksia. (Tiilikka 2008, 21.)

Perusoikeuksien käyttämistä voivat rajoittaa myös toisten ihmisten perusoikeudet. Perusoikeudelle ei voi vaatia niin ehdotonta suojaa, että se johtaisi toisen henkilön perusoikeuksien loukkaamiseen. Kahden tai useamman perusoikeuden väliset riitatilanteet ratkaistaan pääsääntöisesti punninnalla, jossa korostuu perusoikeuksien periaatevaikutus. Perusoikeuksien kollisiotilanteessa tulee pyrkiä ratkaisuun, joka turvaa mahdollisimman hyvin kilpailevien perusoikeuksien samanaikaisen toteutumisen. (Hallberg, ym. 2011, 139.) Sananvapauden painoarvo voi punnintatilanteissa vaihdella riippuen esimerkiksi siitä, millainen viestintä kulloinkin on rajoituksen kohteena. Tehokkainta suojaa punnintatilanteissa nauttii sananvapauden ydinalueelle kuuluva viestintä, kun taas painoarvo on pienempi silloin, kun rajoituksen reuna-alueelle kuuluva viestintä, kuten mainonta tai pornografiset ilmaisut. (Hallberg, ym. 2011, 480.) Koska sananvapauden rajoituksesta on säädettävä lailla, on rajoitukseen vetoavan pystyttävä osoittamaan, että hänen vaatimuksen perustuu lakiin ja sen tarkkarajaiseen tulkintaan. Mikäli tämä edellytys ei täyty, on sananvapaus suoraan vallitsevaa ja sovellettavaa oikeutta. Vaatimus,

jolla ei ole riittävää yhteyttä lakiin, onkin hylättävä lakiin perustumattomana. (Ollila 2004, 41.)

Rajanveto yksityiselämän suojan ja sananvapauden välillä on aiheuttanut ongelmia lainvalmistelussa ja oikeuskäytännössä. Yksityisyyden suojan ydinalueeseen kuuluu arkaluontoista ja intiimiä tietoa, jota ei saisi paljastaa missään olosuhteessa. (Ollila 2004, 164.) Henkilön yksityisyyden piirin kuuluvista tiedoista ja tiedollisesta itsemääräämisestä on säännöksiä eri laeissa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, myöhemmin julkisuuslaki) 24 §:ssä on säädetty useita yksilöä koskevia arkaluontoisia tietoja, jotka on pidettävä salassa. Näitä ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakirjat ja rikosasiaan liittyvät yksityiselämää koskevat tiedot. Henkilötietolaki taas sääntelee edellytyksistä yksilön henkilötietojen käsittelyyn. Potilaan asemasta ja oikeuksista annettu laki (785/1992) perustuu sen sijaan potilaan itsemääräämisoikeuteen koskien hänen hoitoaan ja tiedonsaantioikeutta koskevissa asioissa. Kuluttajansuojalain (38/1978) on säännöksiä rajoittamaan sananvapauden käyttämistä mainonnassa ja markkinoinnissa. Sananvapauden rajoittamisen syyt kuluttajansuojalain ovatkin aina hyvää tarkoittavia ja ihmisiä suojelevia. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi terveyttä suojaavat rajoitukset alkoholi- ja tupakkatuotteiden mainonnassa tai moraalialueita suojaavat rajoitukset uhkapelimaailmassa. (Ollila 2001, 284.)

Kuluttajansuojalakia koskevassa hallituksen esityksessä on tarkennettu, että markkinointia rajoittavia säädöksiä on arvioitava perustuslain 12 §:n, eli sananvapauden kannalta. Lähtökohtaisesti perustuslain turvaama sananvapaus kattaa myös mainonnan ja markkinoinnin, mutta näitä voidaan rajoittaa normaalia sananvapauden sisällöllistä ydinpiiriä enemmän. Markkinointia rajoittavan sääntelyn tulee aina olla perusteiltaan hyväksyttävää ja hyvin painavan yhteiskunnallisen tarpeen sanelemaa, oikeasuhteista sekä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi välttämätöntä. (HE 32/2008 vp, 32.) Kuluttajalle on markkinoinnissa annettava tarpeelliseksi katsottavat tiedot. Tällaisia ovat kulutushyödykkeen hinta, markkinoinnin kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinointia tehdään. (Ämmälä 2006, 94–95.)

Viitteitä sananvapauden ja yksityiselämän suojan välisestä rajasta voidaan hakea esimerkkinä Helsingin hovioikeuden päätöksen HelHO:2005:13 kautta. Kyseessä oli tapaus, jossa A esitti televisiossa ohjelman, jossa käsiteltiin koululaisten iltapäivätoimintaa

tietyssä monitoimikeskuksessa. Ohjelmassa tehdystä haastattelusta syntyi kuva, että toimintaan osallistuvien lapsien vanhemmat ovat työttömien vanhempien lapsia, jotka eivät saa vanhemmiltaan tarpeeksi läheisyyttä tai huomiota. Erään kuvattuna olleen lapsen, C:n, vanhempien mukaan heiltä ei ollut pyydetty lupaa lapsen kuvan esittämiseen kyseisen kaltaisten asioiden esiin tuomisen yhteydessä. Vanhemmat vaativat A:lta ja tämän työnantaja B:ltä yhteisvastuullisesti korvauksia henkisestä kärsimyksestä. A kiisti syytteen käyttäen perusteena sitä, että kuvaus oli tapahtunut julkisessa tilassa, eikä C:llä ollut varsinaista roolia ohjelmassa. Käräjäoikeus hylkäsi syytteet perustellen asiaa muun muassa sillä, että rikoslain 24:8 §:n mukainen yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen on rangaistavaa vain tahallisenä tekona. Tapauksessa ei ollut tullut ilmi seikkoja, jonka perusteella tekoa voisi pitää tahallisenä. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota korostaen sitä, ettei ohjelmassa ollut tarkoituksena syventyä varsinaisesti C:n elämään.

Tiedollisen itsemääräämisoikeuden ulottuvuudesta ja henkilön oikeudesta julkaista itseään koskeva tieto joukkoviestinnässä määrätään rikoslaissa. Rikoslain mukaan yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämiseen syyllistyy henkilö, joka oikeudettomasti joukkotiedotusvälineitä käyttäen tai muuten suuren joukon tietoisuuteen saattaen esittää toisen yksityiselämään kuuluvan tiedon, vihjauksen tai kuvan aiheuttaen loukatulle vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa. Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen syyllistynyt henkilö on tuomittava teostaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeuteen (24:8 §.) Hallituksen rikoslakia ja painonvapauslakia koskevassa esityksessä yksityiselämän käsitteen ydin sisältää sen, että henkilöllä täytyy olla tietty rauhoitettu ala, johon kuuluvat asiat hän voi pitää omana tietonaan, jos hän näin haluaa (HE 84/1974 vp). Yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevan hallituksen esityksen mukaan yksityiselämään ei lueta sellaisia seikkoja, joilla on merkittävää yhteiskunnallista vaikutusta. Näin ollen muun muassa taloudellinen ja poliittinen vallankäyttö eivät ole yksityiselämää. (HE 184/1999 vp.)

Laki ei kuitenkaan tarkoin määrittele yksityiselämän ja tiedollisen itsemääräämisoikeuden laajuutta, jonka vuoksi on arvioitava, kumpi lähtökohtaisesti on merkittävämpi oikeus, sananvapauden takaava oikeus levittää tietoja, vai yksityiselämän piiriin kuuluva oikeus määrätä itseään koskevista tiedoista (Ollila 2004, 165). Kun arvioidaan tietyn väitteen aiheuttamaa vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa, voidaan esitetyn tiedon tai

vihjauksen lisäksi huomioon ottaa myös tiettyjä yksilöllisiä seikkoja, jotka ovat objektiivisesti arvioitavissa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi asianosaisten ammatti tai luottamustoimi, jonka puolesta paljastus voi tuottaa tavanomaista enemmän kärsimystä. Huomioon voidaan ottaa myös se, että julkisuus voi aiheuttaa enemmän kärsimystä siihen tottumattomalle henkilölle. Lisäksi tietyissä tapauksissa perhe- tai ihmissuhteita koskeva vastentahtoinen julkisuus voi aiheuttaa erityisen paljon kärsimystä henkilöille, jotka ovat julkisuudessa vain virkansa tai luottamustoimensa vuoksi. (Tiilikka 2008, 133.)

Esimerkiksi korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 2011:72 oli kysymys sananvapauden ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen suhteesta. Tapaus käsitteli julkisuudessa esiintynyttä henkilöä, jonka päätyneestä seurustelusuhteesta oli julkaistu aikakauslehdessä kaksi artikkelia. A koki artikkeleiden loukanneen hänen yksityiselämänsä ja vaati korvauksia artikkelien kirjoittajilta ja sekä lehden vastaavalta toimittajalta yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä, vahingosta ja kärsimyksestä. Vastajat kiistivät vastauksessaan korvausvaateiden perusteet. Käräjäoikeus katsoi, ettei syytettä ollut näytetty toteen ja hylkäsi korvausvaatimuksen, nostaen esiin esimerkiksi sen, että A oli tuonut yksityiselämänsä koskevia tietoja esiin usein eri kanavia käyttäen. Hovioikeus muutti käräjäoikeuden päätöstä ja määräsi, että vastaajien on maksettava A:lle korvauksia, sillä hänen julkituomansa asiat olivat tapahtuneet lukuisia vuosia ennen nyt kirjoitettuja artikkeleja ja voitiin katsoa, ettei A halunnut jatkuvasti tuoda julki hänen yksityiselämänsä koskevia tietoja. Korkein oikeus oli asiassa kuitenkin käräjäoikeuden kannalta ja muutti hovioikeuden päätöstä. Päätöksessään korkein oikeus nosti esiin esimerkiksi sen, että A oli aiemmin kertonut suhteeseensa liittyvistä asioista julkisesti, eivätkä julkistetut artikkelit luonteensa puolesta olleet omiaan aiheuttamaan A:lle kärsimystä.

Myös korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2010:39 kyse oli yksityiselämän suojusta ja sananvapaudesta. Tapauksessa oli kyse siitä, syyllistyikö A yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen kirjoittamassaan kirjassa. Teoksessa käsiteltiin hänen suhdettaan entiseen seurustelukumppaniinsa, entiseen pääministeriin, B:hen. Käräjäoikeus totesi B:n itse jo aiemmin tuoneen kirjassa kerrottuja asioita julkisuuteen, mutta toisaalta mainitsi myös, että yksityiselämän eri osa-alueita koskevien tietojen levittäminen on ollut omiaan aiheuttamaan hänelle mielipahaa. Tuomiossaan käräjäoikeus lausui, että

B:n yksityiselämän suoja on kaventunut hänen poliittisen asemansa ja asian yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi ja katsoi näin, ettei A:n toimintaa voida pitää rangaistavana tekona vedoten jokaiselle kuuluvaan sananvapauteen. Hovioikeus totesi kuitenkin, ettei kirjassa mainituilla yksityiselämää koskevilla asioilla ole merkitystä B:n poliittisen toiminnan arviointiin, eikä kirjalla voitukaan katsoa olevan yhteiskunnallista merkitystä. Näin ollen hovioikeus tuomitsi A:n yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä kahteenkymmeneen päiväsakkoon todeten kuitenkin, etteivät kirjassa esitetyt tiedot ja vihjaukset olleet erityisen vakavana pidettäviä. Korkein oikeus totesi, että kirjassa esitetyt seikat ovat olleet omiaan aiheuttamaan kärsimystä, vahinkoa tai halveksuntaa B:lle ja päätyi näin ollen samaan ratkaisuun kuin hovioikeus. A:n lisäksi rangaistusvastuuseen joutui kirjan kustannusyhtiön edustaja C.

Oikeusministeriön mietinnössä koskien sananvapausrikoksia, vainoamista ja viestintärauhan rikkomista on ehdotuksia yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen säännöksiin. Ensinnäkin mietinnössä ehdotetaan uuden tunnusmerkistön soveltamisalaa rajaavan perusteen lisäämistä säädöksen kolmanneksi momentiksi. Lisäksi ehdotettava on uuden törkeän tekemuodon lisäävä säännös, sekä rangaistusasteikon muuttaminen pelkästään sakkorangaistusuhaksi. (Marttunen, Matikkala, Illman, Kankainen, Lampenius, Niemi & Tiilikka 2012, 118.) Perusteluna pelkkään sakkorangaistukseen esitetään uuden törkeän tekemuodon lisäämistä, sekä sitä, että rangaistusasteikko vastaa näin paremmin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen esittämää linjausta. Törkeänä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisenä pidettäisiin tekoa, joka täyttää perusmerkistön tunnusmerkit, sisältää ankaroittamisperusteen ja on lisäksi kokonaisuutena arvostellen törkeä. Ankaroittamisperusteina pidettäisiin suuren tai pitkäaikaisen kärsimyksen aiheuttamista, sekä suuren tai tuntuvan vahingon tuottamista. Törkeässä tekemuodossa vankeusrangaistuksen uhka pysyisi mahdollisena, kuten nykyisessä lainsäädännössä. (Marttunen, ym. 2012, 125–126.)

Uudeksi kolmanneksi momentiksi mietinnössä ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei pidettäisi myöskään yleiseltä kanalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, mikäli sen esittäminen ei ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Huomioon otettavaksi hyväksyttävänä pitämislle otetaan muun muassa esittämisen sisältö, muoto sekä toisten oikeudet. Tämä momentti ottaisi huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjaukset sananva-

pauden käyttämisestä demokraattisessa yhteiskunnassa. Jotta tätä rajoitussäännöstä on mahdollista soveltaa, edellyttää se sitä, että ilmaisu on esitetty yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi, eikä esimerkiksi pelkkää lukijakunnan viihdyttäminen riitä täyttämään edellytystä. (Marttunen, ym. 2012, 124.)

Koska nykyinen rikoslain 24:8 § määrittelee yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseksi vain joukkotiedostusvälineitä hyväksikäyttäen tai muutoin lukuisten ihmisten saataville yksityiselämään kuuluvan tiedon esittämisen, voidaankin pohtia, onko toisen yksityiselämän piiriin kuuluvan tiedon kertominen toiselle täten täysin sallittua. Rikoslaki ei tätä tee tätä yksiselitteisesti kielletyksi, mutta esimerkiksi julkisuuslaki tuo asiaan omat säännöksensä, joiden perusteella tietyt henkilöä koskevat tiedot ovat absoluuttisesti salassa pidettäviä.

3 Sähköinen viestintä

Tässä kappaleessa tulen tutkimaan internetin erityispiirteitä viestinnän välineenä. Ensimmäiseksi tulen käsittelemään sähköisen viestinnän keskeisiä osa-alueita. Toisena tutkin sitä, miten sananvapaus ja yksityisyyden suoja toteutuvat sähköisessä viestinnässä. Tämän jälkeen syvennyn sähköisen viestinnän luottamuksellisuuteen ja siihen, millainen kirjoittelu ja millaisten tietojen jakaminen internetissä on sallittua. Kappaleen viimeisessä luvussa tulen perehtymään tekijänoikeudellisiin seikkoihin, jotka on otettava huomioon tietojen jakamisessa.

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa verkkojulkaisulla tarkoitetaan ”julkaisijan tuottamasta tai käsittelemästä aineistosta aikakautisen julkaisun tapaan yhtenäiseksi laadittua verkkoviestien kokonaisuutta, jota on tarkoitus julkaista säännöllisesti”. Aikakautinen julkaisu tarkoittaa julkaisua, jota on tarkoitus julkaista säännöllisesti vähintään neljästi vuodessa. (2 §.) Hallituksen sananvapauslakia koskevan esityksen mukaan verkkojulkaisulla tulisi olla määrättyä vastaava toimittaja. Verkkojulkaisu on kokonaisuus, jonka osat on julkaisijan toimesta laadittu sanomalehtityylisesti yhteenkuuluviksi. Verkkojulkaisun tyypillisiä esimerkkejä ovatkin sanomalehtien verkkojulkaisut ja yritysten mainoskuvastot. Tietoverkoissa olevia reaaliaikaisia keskusteluryhmiä ei voida pitää verkkojulkaisuina sellaisinaan. Keskustelupalsta voi kuitenkin liittyä verkkojulkaisuun siihen liittyvänä kiinteänä osana. (HE 54/2002 vp, 46–47.)

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä yleisölle avoimien keskustelupalstojen toimiminen osana verkkojulkaisua on ongelmallista. Valiokunta täydensikin verkkojulkaisun määritelmää niin, että sen tulee olla julkaisijan tuottamasta tai käsittelemästä aineistosta laadittu. Se myös huomautti, ettei tietoverkossa pysyvästi olevan sivuston päivittäminen sellaisenaan tee sivustosta laissa tarkoitettua verkkojulkaisua. (PeVM 14/2002 vp.) Keskustelupalstat jaotellaan valvomattomiin, jälkivalvottuihin ja ennakkovalvottuihin keskustelupalstoihin. Valvomattomilla keskustelupalstoilla ei ennakolta tai jälkikäteen valvota, millaisia viestejä palstalle lähetetään. Jälkivalvotuilla eli moderoiduilla keskustelupalstoilla valvonnalla tarkoitetaan viestien muokkaamis- ja poistamisoikeutta sekä mahdollisuutta antaa kirjoittajille käyttökieltoja. Valvontaa hoitavat joko ylläpitäjään työsuhteessa olevat henkilöt tai tavalliset keskustelijat, joille on annettu tavallista suuremmat oikeudet. Ennakkovalvotut keskustelupalstat muistuttavat lehtien mielipideosastoja ja ovat lähellä verkkojulkaisun määritelmää. Tällaisilla palstoilla ylläpitäjä valitsee etukäteen, millaisia viestejä palstalla julkaistaan. (Hannula & Neuvonen 2011, 528–529.)

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain mukaan verkkoviesti on radioaaltojen, sähköisen viestintäverkon tai vastaavan teknisen järjestelyn avulla yleisölle toimitettu tieto, mielipide tai muu viesti. (2 §.) Näin aseteltuna verkkoviestin käsitteen piiriin kuuluva tietojoukko on hyvin laaja ja se kattaa käytännössä kaiken verkkoviestinnän, joka tapahtuu sähköisesti. Kun tarkastellaan verkkoviesteinä pidettäviä viestejä, edes sen teknisellä muodolla ei ole merkitystä. Näin ollen vastaanotettavaksi tarkoitettu viesti voi olla tekstin, äänen, kuvan tai näiden yhdistelmien muodossa. Verkkoviestin määritelmää ei olekaan haluttu sitoa tarkkarajaiseen luetteloon teknologian kehittymisen vuoksi. Verkkoviestin käsitteen ja lain soveltamisen kannalta keskeisintä on se, että viesti on saatettu yleisön saataville. Näin ollen verkkoviestin on aina liityttävä joukkoviestintään. (Innanen & Saarimäki 2009, 300.)

Yleisön saataville toimitetun viestin sisältöön perustuvasta rikoksesta vastaa sananvapauslain mukaan se, jota on pidettävä rikoksen tekijänä tai siihen osallisena (12 §). Täten esimerkiksi joukkoviestinnän kautta tapahtuneeseen kunnianloukkaukseen syyllistyy se, joka esittää toisesta valheellisen tiedon tai muutoin halventaa tätä. Näin tekijänä tai osallisena voi olla esimerkiksi toimittaja, artikkelin kirjoittaja tai tiedonvälittäjä. (Tala

2004, 30.) Kunnianloukkauksen tunnusmerkistöä tulen tarkastelemaan tarkemmin myöhemmässä kappaleessa. Sananvapauslain mukaan yleisön saataville toimitetun viestin sisällöstä aiheutuneen vahingon korvaamisesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Vahingonkorvauslain mukaan toiselle tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutetusta vahingosta vastaa lähtökohtaisesti vahingon aiheuttaja. (2:1.1 §). Mikäli vahingon aiheuttaa kaksi tai useampi henkilö, ovat he yhteisvastuullisesti velvollisia korvaamaan vahingon (6:2 §).

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain mukaan tuomioistuin voi keskeyttää julkaistun verkkoviestin jakelun, mikäli viestin sisällön perusteella on ilmeistä, että sen pitäminen yleisön saatavilla on säädetty rangaistavaksi. Ennen määräyksen antamista jakelun ylläpitäjällä ja verkkoviestin lähettäjällä on mahdollisuus tulla kuulluksi. Mikäli keskeyttämismääräys on annettu, on ylläpitäjällä ja viestin lähettäjällä oikeus hakea sen kumoamista. Käsiteltävänä olevaa verkkoviestiä ei kuitenkaan saa asettaa uudelleen yleisön saataville käsittelyn aikana, ellei tuomioistuin muutoin määrää. (18 §.) Sananvapauslakia koskevassa hallituksen esityksessä säännöstä tarkennetaan koskemaan sisällöltään sellaisiin rikollisiin verkkoviesteihin, joihin on aiemmin voitu puuttua vain takavarikoimalla asianomainen laite. Kynnys keskeyttämismääräykselle on melko korkea ja se voidaan antaa vain, mikäli on erittäin päteviä perusteita epäillä, että viestin pitäminen yleisön saatavilla on säädetty rangaistavaksi. Verkkoviesti tulisi ymmärtää sanan suppeimmassa merkityksessä ja keskeyttämismääräys tulisikin koskea vain viestin tavoitteiden kannalta tarpeelliseen osaan. (HE 54/2002 vp, 78.)

Sosiaalisen median palvelut, kuten Facebook, Twitter ja erilaiset keskustelupalstat, ovat nykyisin tuttuja useimmille internetin käyttäjille. Palveluiden käyttäjät pystyvät toimilaan vaikuttamaan siihen, minkä verran tietoa he itsestään muille antavat. Useimmilla keskustelupalstoilla kanssakäyminen tapahtuu nimimerkin takaa ja oikea henkilöllisyys kerrotaan vain sivuston ylläpitäjälle. Facebookissa sen sijaan esiinnyttään omalla nimellä, mutta palvelun yksityisyysasetukset mahdollistavat tietojen rajaamisen vain haluttujen henkilöiden näkyville. Omien henkilötietojen kanssa tuleekin olla tarkkana. Kerran internetiin vuotanut kotiosoite tai henkilökohtainen kuva on jälkeenpäin mahdoton saada sieltä pois. (Viestintävirasto 2011.)

Sähköinen maailma on helpottanut samanhenkisten ihmisten toisensa löytämistä etäisyyksistä ja maiden rajoista riippumatta. Pelkkään tekstiin perustuva viestintä kärjittää ajatuksia, sillä eleet ja äänenpainot puuttuvat, jolloin kaikki viestintä tulkitaan kirjaimellisesti. Näin pienistäkin asioista voi syntyä riitoja, jotka pahimmillaan johtavat henkilökohtaisiin herjauksiin. (Järvinen 2007.)

3.1 Sananvapaus ja yksityiselämän suoja sähköisessä viestinnässä

Heinäkuussa 2012 yhdistyneet kansakunnat otti ensimmäistä kertaa kantaa sananvapauden internetissä. YK:n ihmisoikeusneuvoston hyväksymän päätöslauselman mukaan ihmisoikeuksien tulee olla yhtäläisiä myös internetissä. Sananvapauden suojeluun internetissä kehoitettiin päätöslauselmassa kaikkia maita. (Kaleva 2012.) Internetin yleistyksen myötä sananvapauden voidaan katsoa lisääntyneen entisestään. Kuka tahansa voi julkaista mitä tahansa ja saada julkaisulleen laajan levikin ja suuren yleisön. Jokainen verkossa julkaiseva on kuitenkin myös vastuussa omasta toiminnastaan. Näin esimerkiksi www-sivun tekijä on aina vastuussa oman sivustonsa sisällöstä. (Mäkinen 2006, 112.) Sananvapauden turvaaminen ja yksityisyyden suojaaminen tietoverkoissa ovat merkittävimpiä haasteita informaatioyhteiskunnassa. Sananvapaus, yksityisyys ja luottamuksellisen viestin suoja on toteuduttava myös verkkoviestinnässä. (Ollila 2002, 430.)

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan sähköisen viestinnän teknisten erityispiirteiden vuoksi häiriöt ja käyttökatkot muodostavat esteitä sananvapauden käyttämiselle. Viestintäpalvelujen häiriötön toimivuus on tärkeä edellytys sananvapauden käyttämiselle sähköisessä viestinnässä. (PevL 9/2004 vp.) Perustuslakivaliokunta katsoi mietinnössään, että verkkoviestinnässä tapahtuvaan viestintään liittyy monia erityispiirteitä, jotka voivat tuoda esiin sananvapauden ja sen sääntelyn kannalta merkityksellisiä näkökulmia (PeVM 14/2002 vp). Internet mahdollistaa informaation laajan jakamisen ja helpon julkaisemisen, joka parantaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia yhteiskunnassa. Yksityiset informaatiolähteet ja yhteisöllinen viestintä toteuttavatkin sananvapauden käyttämistä hyvin laajasti. (Innanen & Saarimäki 2009, 20.)

Internetin luonteen perusteella käyttäjillä tai ylläpitäjillä ei ole normaalia heikompaa tai vahvempaa sananvapauden suojaa. Perustuslain 12 §:ssä turvataan mielipiteiden ja viestien ilmaisu, julkaisu sekä vastaanottaminen. Nämä käsitteet eivät ole internetissä yhtä

selkeitä kuin perinteisessä joukkoviestinnässä. Jokaisella on oikeus päästä tietoverkkoihin, joka näin toteuttaa ilmaisijan oikeuden. Oikeutta julkaista omia viestejään tietyllä keskustelupalstalla, käyttää tiettyjä yhteisöpalveluja tai jakaa tiettyjä tiedostoja ei jokaisella ole, sillä operaattoreilla ja ylläpitäjillä on oikeus valita käyttäjänsä. Tämä ei kuitenkaan poista mahdollisuutta omien mielipiteiden jakamiseen, sillä jokaisella on mahdollisuus perustaa oma keskustelupalstansa tai verkkosivustonsa, jossa sanoman voi esittää. (Hannula & Neuvonen 2011, 530–531.)

Yleisön saataville toimitetun viestin laatijalla, julkaisijalla sekä ohjelmantoiminnan harjoittajalla on sananvapausslain mukaan oikeus olla ilmaisemasta viestin sisältämien tietojen lähteet. Lisäksi julkaisijalla ja ohjelmantoiminnan harjoittajalla on oikeus olla ilmaisematta sitä, kuka viestin on laatinut. (16 §.) Hallituksen sananvapausslakia koskevassa esityksessä mainittuja oikeuksia ei ole kytketty aikakautisen julkaisun, verkkojulkaisun tai ohjelman käsitteisiin. Näin ollen viestin laatijan tai tietolähteen henkilöllisyyttä ei tarvitse paljastaa silloinkaan, kun viesti on toimitettu yleisön saataville yksittäisessä julkaisussa tai verkkoviestissä. (HE 54/2002 vp.) Sananvapausslain lähtökohdana on ollut se, että perustuslaissa turvattuun sananvapauteen kuuluu oikeus ilmaista tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä myös nimettömänä tai nimimerkillä. Nimettömän verkkoviestin julkaisijaa lisäksi suojataan tunnistamistietojen luovuttamista koskevilla menettelysäännöksillä. (Innanen & Saarimäki 2009, 315–315.)

Sähköistä viestintää koskevan hallituksen esityksen mukaan yksityisyyden suojaan kuuluvista osa-alueista merkittäviä sähköisessä viestinnässä ovat erityisesti henkilötietojen suoja sekä henkilön oikeus luottamukselliseen viestintään. Näiden lisäksi sähköisessä viestinnässä yksityisyyden suojan tarvetta ilmenee kotirauhan piiriin kuuluvilla alueilla. Yksityisyyden suoja koskee luottamuksellisen viestin lisäksi tunnistamistietoja, joista luonnollinen henkilö voidaan tunnistaa. (HE 125/2003 vp, 6–7.) Näiden lisäksi perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan, että paikkatietojen suoja kuuluu luonnollisen henkilön yksityiselämään. Päälaitteen käyttäjän paikantamalla puututaan keskeisesti käyttäjän yksityiselämän suojaan. (PeVL 9/2004 vp.)

Yksi sähköisen viestinnän erityispiirteistä onkin se, että lähes kaikesta sähköisestä viestinnästä jää jälkiä. Näiden jälkien poistaminen voikin osoittautua erittäin vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Myös jonkin internetiin julkaistun aineiston kokonaan poistaminen

voi olla hyvin hankalaa. Henkilöstä muodostuneet digitaaliset jäljet muodostavatkin haasteita yksityiselämän suojan kannalta. Jotta tämä suoja toteutuisikin mahdollisimman hyvin, tulisi se ottaa huomioon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa jo teknisiä ratkaisuja tehdessä. Yksityiselämän suoja toteutuu parhaiten, kun se on otettu huomioon jo laitteiden, palveluiden ja ohjelmistojen suunnitteluvaiheessa. Tätä ajatusta kutsutaankin niin sanotuksi ”privacy by design” -periaatteeksi. (Innanen & Saarimäki 2009, 15.) Tämä periaate on otettu huomioon tietosuojadirektiivin 29 artiklan mukaisen työryhmän lausunnossa 1/2008 hakukoneisiin liittyvistä tietosuojakysymyksistä (WP 148). Työryhmä kehotti hakukonepalveluiden tarjoajia noudattamaan mainittua periaatetta, eli ottamaan yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

Jotta yksityiselämän suoja turvautuisi mahdollisimman hyvin Euroopan unionin tasolla, on unioni luonut yhteiset määräykset, joilla taataan se, että henkilötietojen suoja on korkeatasoinen koko unionin tasolla. Henkilötietoja saakin kerätä vain tiukoin edellytyksin ja keräämisellä on oltava oikeutettu tarkoitus. Lisäksi henkilötiedot on suojattava väärinkäytöltä ja niiden omistajien oikeuksia on kunnioitettava. (Euroopan komissio 2012.) Suomessa henkilötiedoista säädetään jo mainitussa henkilötietolaissa, jonka tarkoituksena on henkilötietoja käsitellessä toteuttaa yksityisyyden suoja ja muita yksityiselämää turvaavia perusoikeuksia, sekä edistää hyvää tietojenkäsittelytapaa (1 §).

”You have zero privacy anyway. Get over it.” totesi Sun Microsystemsin pääjohtaja Scott McNealy vuonna 1999 lehdistötilaisuudessa koskien Jini-tekniikkaa (Wired 1999). Tietoverkossa tarvitaan valvontaa, mutta valvontamekanismien tulisi olla samalla tasolla reaali maailman kanssa. Valvonnan tulisi aina olla perusteltua, eikä sitä tulisi tehdä vain siksi, että se on teknisesti niin helppoa. Tarpeellisen valvonnan ja yksityisyyden välinen tasapainoilu onkin suuri haaste, sillä väärinkäyttäjät tulee pystyä saamaan kiinni, mutta toisaalta jokaisen henkilön yksityisyys on tärkeä perusoikeus. (Järvinen 2010, 23.)

Yksityisyys liittyy läheisesti tietoturvaan sekä luottamukseen. Yksityisen kansalaisen ja palveluja tarjoavan organisaation on kyettävä luottamaan siihen, ettei kukaan pääse käsi käsi eri osapuolten välisiä viestejä. Viranomaisten onkin hyvin hankala päästä käsiksi tahoihin, jotka käyttävät internetin tarjoamaa anonymiteettia ja tietosuojaa rikollisiin tarkoituksiin. Internet mahdollistaa ihmisten tarkkailun ja tätä mahdollisuutta voivat

käyttää hyväksi niin rikolliset kuin viranomaisetkin. Internetissä ollessaan ihmiset jättävätkin peräänsä jälkiä, joiden avulla heidän henkilökohtaisiin tietoihinsa voidaan päästä käsiksi. (Mäkinen 2006, 99.)

3.2 Sähköisen viestinnän luottamuksellisuus

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan jokaisella on oikeus nauttia kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta (8 artikla). Suomen perustuslain mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuutta ei saa loukata. Lailla voidaan kuitenkin säätää välttämättömistä rajoituksista koskien viestien salaisuutta, kun kyse on yksilön tai yhteisön turvallisuutta, tai kotirauhaa uhkaavan rikoksen tutkinnasta, oikeudenkäynnistä ja turvallisuustarkastuksesta, sekä näiden lisäksi vapaudenmenestyksen aikana. (10 §.) Hallituksen perustuslakia koskevassa esityksessä luottamuksellisen viestin suojaa tarkennetaan kattamaan myös televiestintää. Säännöksen ensisijaisena tarkoituksena on suojata luottamuksellisen viestin sisältö ulkopuolisilta. Jokaisella on oikeus luottamukselliseen viestintään ilman ulkopuolisten tahojen mahdollisuutta saada tietoa luottamuksellisten viestien sisällöstä. Suoja ulottuu niin viestin lähettäjään kuin vastaanottajaankin. Luottamuksellisen viestin salaisuutta saa rajoittaa vain määritellyissä tapauksissa kun se on välttämätöntä. Mainittuja yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavia rikoksia ovat muun muassa huumausaine- ja maanpetosrikokset. Viestin salaisuutta voidaan rajoittaa vain siinä määrin kun se kussakin yksittäistapauksessa on perusteltua. (HE 309/1993 vp.)

Sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) tarkoituksena on turvata sähköisen viestinnän luottamuksellisuus ja yksityisyyden suojan toteutuminen. Lisäksi laki edistää sähköisen viestinnän tietoturvaa ja monipuolisten sähköisen viestinnän palvelujen tasapainoista kehittymistä. (1 §) Lakia sovelletaan muun muassa yleisissä viestintäverkoissa tarjottaviin verkko- ja viestintäpalveluihin sekä yleisissä viestintäverkoissa tapahtuvaan suoramarkkinointiin. Lakia ei kuitenkaan sovelleta sisäisiin ja muihin rajoitetuille käyttäjäpiireille tarkoitettuihin viestintäverkkoihin, paitsi jos nämä verkot on liitetty yleiseen viestintäverkkoon. Lakia ei sovelleta myöskään joukkoviestintäverkossa välitettävään viestiin, mikäli viestiä ei voida yhdistää sitä vastaanottavaan tilaajaan tai käyttäjään. (3 §.) Luottamuksellisen viestin suoja koskee kuitenkin kaikkea niin sanottua kohdeviestintää riippumatta siitä, tapahtuuko viestintä yleisessä vai muussa viestintäverkossa. Näin myös yritysten ja muiden yhteisöjen sisäisissä viestintäverkoissa lähetetyt viestit

nauttivat luottamuksensuojaa riippumatta siitä, onko verkko liitetty yleiseen viestintäverkkoon. (Innanen & Saarimäki 2009, 42.)

Sähköisen viestinnän tietosuojalaissa viestillä tarkoitetaan osapuolten välillä tai vapaasti valikoituville vastaanottajille välitettävää puhelua, tekstiviestiä, puheviestiä, sähköpostiviestiä tai muuta vastaavaa sanomaa. Yleisellä viestintäverkolla tarkoitetaan viestintäverkkoa, jota tarjotaan etukäteen rajaamattomalle käyttäjäpiirille. (2 §.) Viestin vastaanottajajoukon katsotaan olevan vapaasti valikoitunut, jos periaatteessa kuka tahansa pystyy asettumaan viestin vastaanottajan asemaan (Helopuro, ym. 2009, 29).

Sähköisen viestinnän tietosuojalain mukaan viesti, sen tunnistamis- ja paikkatiedot ovat luottamuksellisia, mikäli laissa ei toisin säädetä. Viesti ei kuitenkaan ole luottamuksellinen, mikäli se on saatettu yleisesti vastaanotettavaksi. Tällaisenkin viestin tunnistamistiedot ovat kuitenkin luottamuksellisia. (4 §.) Lain mukaan viestin lähettäjä, vastaanottaja ja näiden luvan saanut henkilö saa käsitellä viestiin liittyviä tunnistamistietoja (8 §). Kun arvioidaan viestin luottamuksellisuutta, keskeisintä on, onko viesti lähetetty yleisesti vastaanotettavaksi. Jos viestiä ei ole lähetetty yleiselle keskustelu- tai mielipidepalstalle, oletetaan sen olevan luottamuksellinen. Kun viestin luottamuksellisuutta tarkastellaan, ei sen vastaanottajien lukumäärällä ole merkitystä. Vaikka sähköpostiviesti olisi lähetetty usealle henkilölle, voidaan sen katsoa olevan luottamuksellinen. (Helopuro, Perttula, Ristola 2009, 36.) Jokaisella on oikeus määrätä omista viesteistään, joihin kuuluvat niin lähetetyt kuin vastaanotetut viestit. Tämä oikeus sisältää muun muassa mahdollisuuden viestin jälleenlähettämiseen. (Helopuro, ym. 2009, 70.)

Rikoslain mukaan viestintäsalaisuuden loukkaukseen syyllistyy henkilö, joka avaa toiselle avatun kirjeen tai muun suljetun viestin, taikka hankkii sähköisen tai muun vastaavan teknisen tiedon suojauksen murtaen. Loukkaukseen syyllistyy myös henkilö, joka hankkii tiedon televiestin sisällöstä tai tällaisen viestin lähettämisestä ja vastaanottamisesta. (38:3 §.) Törkeäksi viestintäsalaisuuden loukkaukseksi katsotaan teko, joka on suoritettu hyväksikäyttäen asemaa teleyrityksen palveluksessa tai erityisessä luottamustoimessa. Teko on törkeä myös, jos se on tehty erityisen suunnitelmallisesti, taikka rikoksen kohteena oleva viesti on erityisen luottamuksellinen tai teko loukkaa huomattavasti yksityisyyden suojaa. Teon tulee olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. (38:4 §.) Jo teon yritys on rangaistava molemmissa rikoksissa (38:3–4 §).

Rikoslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan viestintäsalaisuuden loukkaus koskee laajasti ymmärrettynä kaikenlaisen viestinnän luottamuksellisuutta koskevia tietoja. Sähköisellä tai muulla teknisellä viestillä tarkoitetaan lähinnä niin sanottua elektronista postia, joka on tarkoitettu vain tiettyjen käyttäjien luettavaksi. Suojaa saisi myös viesti, joka on tallennettu tietokoneen muistiin vain tiettyjen henkilöiden luettavaksi. Kuitenkin, jotta teko voisi olla rangaistava, tulee tällaisen viestin olla teknisin keinoin suojattu ulkopuolisilta ja tämä suojaus tulee murtaa. (HE 94/1993 vp.) Viestintäsalaisuuden loukkausta edelsi rikoslaissa viestintärikosta koskeva säädös. Säännös kuitenkin muutettiin virkarikoslainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Sähköposti sai ensimmäistä kertaa nimenomaisesti ja tarkoituksellisesti rikosoikeudellista suojaa kun viestintärikoksen tunnusmerkistöä säädettiin. (Lehtonen 2005, 154.) Oikeudeton tiedon hankinta välitetävänä olevasta viestistä ei edellytä minkäänlaisia murtotoimia. Mikä tahansa oikeudeton tiedonhankintatapa on rangaistavaa. (Lehtonen 2005, 159.)

Tietoturvalle pyritään säilyttämään kerätyt tiedot eheinä, luottamuksellisina sekä saatavilla (Järvinen 2010, 14). Tietoturvaa ja yksityisyyttä on hankalaa sovittaa yhteen. Asiaa ei helpota se, että yksityisyydelle ei ole löydetty selkeää määritelmää. Siitä huolimatta yksityisyyttä on pidetty yhtenä perusoikeuksista ja sille on myönnetty erityistä suojaa. Tietoturvan ja yksityisyyden välillä on joitakin riskejä, kuten henkilötietojen kerääminen ilman henkilön suostumista, tai tietojen käyttäminen väärin tarkoituksiin. (Charlesworth, Kohl, Rowland 2012, 150–151.)

Tietomurrolla tarkoitetaan rikoslaissa käyttäjätunnuksen luvattoman käytön tai turvajärjestelyn muuten murtaen tapahtuvaa tietojärjestelmään tai sen osaan tunkeutumista. Tietojärjestelmän katsotaan olevan järjestelmä, jossa sähköisesti tai muulla teknisellä keinolla käsitellään, varastoidaan tai siirretään tietoja. Tietomurroksi katsotaan myös teko, jossa tietojärjestelmään tunkeutumatta henkilö ottaa selon tietojärjestelmässä olevasta tiedosta. (38:8 §.) Jos teko tehdään osana järjestyneen rikollisryhmän toimintaa tai erityisen suunnitelmallisesti ja tietomurto on kokonaisuutena arvostellen törkeä, katsotaan teko törkeäksi tietomurroksi (38:8a §). Jo teon yritys on rangaistavaa molemmissa rikoksissa (38:8–9 §).

Hallituksen rikoslakia koskevassa esityksessä tietomurtoa koskevilla säännöksillä pyritään turvaamaan tietojärjestelmiä ulkopuolisilta tunkeutumisilta sekä tietokonetyösken-

telyn yksityisyyttä ulkopuolista tarkkailua vastaan. Tietojärjestelmällä tarkoitetaan tietojenkäsittely- ja siirtolaitteiden muodostamaa verkostoa. Säännöksen katsotaan koskevan vain automaattista tietojenkäsittelyä. Jotta teko voidaan katsoa tietomurroksi, tulee turvajärjestely läpäistä rikoksentekijän nimenomaisella toimella. Näin ollen esimerkiksi turvajärjestelyn satunnainen epäkunto ei kuulu säännöksen piiriin. Tunkeutumiseen ei vaadita järjestelmällistä tekoa koodinmurto-ohjelmointia, vaan myös esimerkiksi koodin keksiminen täyttää rikoksen tunnusmerkin. Tunkeutumisen tulee kuitenkin olla tahallista. Tietojärjestelmän luonteella ja käyttötarkoituksella ei sen sijaan ole rikoksen täyttymisen kannalta merkitystä. (HE 94/1993 vp.) Jo oikean koodin keksiminen tai urkkiminen riittää siis jo täyttämään tietomurron tunnusmerkistön. Näin ollen, jos käytetyt tunnukset on esimerkiksi saatu muistilapulta, joka on saatu tietokoneen lähettyviltä, on teko rangaistava. Tietomurron termi on hyvin laaja ja käsittää muutakin kuin mitä sana ”murtaa” perinteisesti käsittää. Termillä onkin haluttu ilmaista sitä, että turvajärjestelyn läpäiseminen on luvatonta. (Lehtonen 2005, 161.)

Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2003:36 oli kyse siitä, ylittikö vastaajan toiminta tietomurron yrityksen tunnusmerkistön. Tapauksessa vastaaja oli yrittänyt murtaa turvajärjestelyn tunkeutuakseen oikeudettomasti osuuskunnan tietojärjestelmään. Hän oli erityistä tietokoneohjelmaa käyttämällä skannannut osuuskunnan verkon kaikki osoitteet tarkoituksenaan löytää avoimia välityspalvelimia. Mikäli hän olisi löytänyt avoimen välityspalvelimen, olisi hän pystynyt saamaan jatkoyhteyden internetiin niin, että yhteys olisi näyttänyt tulevan tästä välityspalvelimesta. Kantajana toiminut osuuskunta katsoi, että toiminnalla on pyritty tietomurtoon ja vaati vastaajalta vahingonkorvauksia. Käräjäoikeus piti mahdollisena, että joku muu olisi voinut toimia niin, että yhteydenottojen olisi voitu katsoa tulleen vastaajan tietokoneelta ja hylkäsi tällä perusteella syytteen tietomurron yrityksestä. Käräjäoikeus tuomitsi vastaajan tietoliikenteen häirinnästä sakkoon. Hovioikeus kuitenkin katsoi, että vastaaja itse oli suorittanut skannausten ja tuomitsi tämän tietomurron yrityksestä korvauksiin ja sakkoon. Korkein oikeus katsoi, että syyte oli näytetty toteen ja yhtyi hovioikeuden tuomioon.

3.3 Tekijänoikeudelliset aspektit

Tiedon ja tiedostojen jakaminen on helpottunut merkittävästi internetin myötä. Pohdittaessa sitä, millaisten tietojen jakaminen on sallittua, tulevat tekijänoikeudelliset seikat esiin. Tekijänoikeus on eräs immateriaalioikeuksista, eli aineettomista oikeuksista. Oi-

keus kohdistuu siis muuhun kuin konkreettiseen omaisuuteen. Tekijänoikeus suojaa luovan työn tuloksia ja sen perimmäisenä ajatuksena voidaan katsoa olevan se, että teokset saadaan julkisuuteen ihmisten nautittavaksi. (Kerosuo, Vuortama 2004, 132.) Tekijänoikeusrikkomukset voivat täyttää myös jonkin muun rikoksen tunnusmerkit. Tekijänoikeuden loukkaus tekona saattaa usein olla myös kunnianloukkaus, herjaus tai solvaus. (Haarmann & Mansala 2012, 157.) Tässä luvussa tulen käsittelemään tekijänoikeutta vain pintapuolisesti lähinnä siteerausnoikeuden ja sananvapauden kannalta. Tekijänoikeus itsessään on hyvin laaja aihe, josta saisi aikaan oman tutkimuksensa.

Tekijänoikeuslain (404/1961) mukaan kirjallisen tai taiteellisen teoksen luojalla on tekijänoikeus teokseen. Teos voi ilmetä niin kirjallisessa, suullisessa kuin kuvallisessa muodossa ja myös tietokoneohjelmaa voidaan pitää kirjallisena teoksena. (1 §.) Hallituksen tekijänoikeuslakia koskevassa esityksessä tekijänoikeuslain soveltuvuus tietokoneohjelmiin vahvistettiin. Tekijänoikeus ulottaa tietokoneohjelmiin, jotka ylittävät teoskynnyksen. (HE 161/1990 vp.) Teoskynnys ylittyy luomuksen ollessa riittävän itsenäisen ja omaperäisen. Teoksen tulee ilmentää tekijänsä omaperäisyyttä ja luovuutta. Kun pohditaan teoskynnyksen ylittymistä, voidaan miettiä, olisiko joku toinen henkilö voinut päätyä samanlaiseen lopputulokseen teosta tehdessä. Teoskynnyksen ylittävän työn laadulle ei aseteta vaatimuksia. Tekijänoikeudella suojataan vain työn tulosta. Näin ollen työprosessi ei saa suojaa. (Suomen journalistiliitto 2012.) Saadakseen tekijänoikeudellista suojaa, tulee teoksen olla jollain tavalla ainutkertainen (Mahkonen 2006, 114).

Teoskynnyksen korkeus vaihtelee eri teostyyppien välillä. Kaunokirjallisten teosten, kuvataiteen ja sävellysten kohdalla kynnyks on matalin. Mitä kauemmas edetään alun perin tekijänoikeuden ydinpiiriin kuuluneista teostyypeistä, sitä korkeampi teoskynnys on. (Haarmann & Mansala 2012, 90.) Esimerkkinä tekijänoikeusneuvosto katsoi lausunnossaan, ettei laulun nimi ”tipi-tii” ole saanut tekijänoikeussuojaa. Jotta yksittäinen sana voisi saada tekijänoikeussuojaa kirjallisena teoksena, tulisi sen neuvoston mukaan edustaa poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa. Hakija sai täten käyttää näyttelyssään nimeä ”Tipitii - Suomen broilerituotanto 50 vuotta” ilman vuonna 1961 sävelletyn kappaleen ”Tipi-tii” tekijän lupaa. (TN 2011:3.)

Tekijänoikeuslain mukaan tekijänoikeus tuottaa tietyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta, sen valmistuksesta ja yleisön saataville saattamisesta (2 §). Kun

teoksesta valmistetaan kappale, tai teos saatetaan yleisön saataviin, on sen tekijä ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti (3 §). Tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta (43 §). Tekijänoikeutta koskevassa hallituksen esityksessä teoksen valmistamista tarkennetaan tarkoittamaan tallentamista ja kopioimista millä tahansa teknisellä menetelmällä. Teoksen kappaleen valmistamista on myös teoksen siirtäminen laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Yleisön saataville teos voidaan saattaa julkisesti esittämällä tai levittämällä sitä esimerkiksi myyntiin, vuokraukseen tai lainaukseen. (HE 287/1994 vp.) Tekijänoikeus säilyy teoksen tekijällä koko hänen elinikänsä, sekä 70 vuotta hänen kuolemansa jälkeen. Tätä aikaa kutsutaan suoja-ajaksi. Suoja-ajan päätyttyä teosta saa käyttää maksutta ja lupaa kysymättä. (Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry 2013a.)

Säännöstä yleisön saataville saattamisesta päivitettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston antaman niin sanotun tietoyhteiskuntadirektiivin myötä. Direktiivin mukaan jäsenvaltioissa on säädettävä, että tekijöillä on oltava yksinoikeus sallia teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle. Oikeuteen kuuluu myös teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että tällä on mahdollisuus saada teos käsiinsä itse valitsemastaan paikasta itse valitsemaansa aikaan. (3 artikla.) Tekijänoikeuslaissa kolmesta yleisön saataville saattamisen muodosta onkin päästy neljään. Lain mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta, esitetään julkisesti, levitetään yleisön keskuuteen, tai näytetään julkisesti (2 §). Säännöstä on päivitetty niin, että siitä ilmenee kaikki nykyisin tunnetut yleisön saataviin saattamistavat. Tähän kuuluu myös tietoverkoissa tapahtuva välittäminen. Teoksen tekijällä tulee siis olla oikeus myös päättää sen levittämisestä internetissä. (Haarmann 2005, 121.)

Tekijänoikeuslain mukaan jokainen saa valmistaa julkistetusta teoksesta muutaman kappaleen yksityiseen käyttöön. Näin valmistettua kappaletta ei kuitenkaan saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Säännös ei kuitenkaan koske tietokoneohjelmia tai tietokoneella luettavassa muodossa olevan kappaleen valmistamista. (12 §.) Tekijänoikeuslakia valmistellessa todettiin, että mikäli tekijällä olisi mahdollisuus rajattomasti sekaantua yksityiselämän piiriin kieltämällä esimerkiksi runoteoksen lainaajalta oikeus jäljentää yksityinen runo, loukkaisi se yleistä oikeustuntoa (KM 1953:5). Teoksen katsotaan hallituksen tekijänoikeuslakia koskevan esityksen mukaan olevan julkistettu, kun sen kappaleita on saatettu kauppaan tai muutoin yleisön saataville. Teoksesta tulee olla valmistettu

riittävän useita kappaleita, jotta niitä on ollut saatavissa siten, että yleisön tarpeet ovat teoksen luonteen huomioon ottaen tulleet täytetyiksi. Kopioita on sallittua tehdä vain muutama puhtaasti henkilökohtaisiin tarpeisiin lähimmässä perhe- ja ystäväpiirissä. Valmistettuja kopioita ei ole lupa käyttää muuhun tarkoitukseen. (HE 161/1990 vp.) Oikeushenkilöillä ei ole oikeutta kopioiden valmistamiseen. Oikeus on tarkoitettu pelkästään henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämiseen esimerkiksi opiskelua tai harrastustoimintaa varten. (Haarmann & Mansala 2012, 95.) Jotta kopioiden valmistaminen yksityiseen käyttöön on sallittua, tulee kopioinnin tapahtua laillisesta lähteestä. Yksityiseksi käytöksi ei voida katsoa esimerkiksi teosten kopioimista oppilaitoksia tai harrastekerhoja varten. Myöskään omille kotisivuille tapahtuvaa kopioimista ei katsota yksityiseksi käytöksi. (Gramex 2013.)

Julkistetusta teoksesta on tekijänoikeuslain mukaan lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia siinä laajuudessa kun se on tarpeellista (22 §). Tekijän nimi ja lähde on kuitenkin mainittava hyvän tavan mukaisesti (11 §). Tekijänoikeuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan hyvän tavan mukaisuus tarkoittaa sitä, että lainaus palvelee toista teosta tai esitystä. Sitaatti on kaikissa tapauksissa erotettava sitaatiksi. Sitaatilla tulee olla asiallinen yhteys teokseen, jota varten lainaaminen tapahtuu. Sallitun siteerauksen laajuus riippuu lainauksen tarkoituksesta, tavoitteista ja käyttöyhteydestä. (HE 287/1994 vp.) Siteerausoikeutta käytetään erityisesti tieteellisessä kirjoituksessa, jossa vedotaan aikaisempiin esityksiin. Siteeraamisen avulla voidaan perustella omia näkemyksiä, sekä havainnollistaa ja selkeyttää käsiteltyä asiaa. (Haarmann 2005, 188–189.)

Sitaatin käyttöoikeutta koskee muutamia säännöksiä. Ensinnäkin sitaatin lähteen on oltava julkistettu, eli yleisön saataville saatettu. Sitaatin on myös oltava hyvän tavan mukainen, eikä lainaus saa olla tarkoitusta laajempi. Näin ollen sitaattia tulee käyttää lojaalisti, eli siteerausta ei saa ottaa siten, että se antaisi väärän kuvan lähteestä. Lisäksi sitaatin on täytettävä vetoamisfunktio ja lähde on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti. Teoksesta on lupa ottaa pitkiäkin lainauksia, mikäli tämä on perusteltua sitaatin tarpeen täyttämiseksi. Siteerausoikeus on välineneutraali, eli lainauksen voi ottaa kaikenlaisista teoksista kaikenlaisiin teoksiin. (Mäkinen 2004, 43.)

Digitaalisessa ympäristössä suojatun aineiston kopiointi- ja levitysmahdollisuudet ovat hallituksen tekijänoikeuslakia ja rikoslakia koskevan esityksen mukaan tehokkaammat

kuin aiemmin. Tekniikan avulla aineistoa voi kopioida ja levittää korkealaatuisena laajoille yleisöjoukoille. Digitaalisessa ympäristössä oikeuden valvonnan tulisikin olla ehdottomampaa kuin analogisessa. Digitaalisessa ympäristössä käytettävien teknisten suojausten käyttämistä saatetaan pitää tekijänoikeuslainsäädännön tarkoittamaa suojaamista laajempaan. Tällaisten suojausten käyttö voikin muuttaa pitkän kehityksen kautta syntyneitä markkinatilannetta oikeudenhaltijoiden, käyttäjien ja muiden intressiryhmien välillä. Digitaalisiin teoksiin on mahdollista sisällyttää tiedot oikeudenhaltijoista ja siitä, mihin aineistoa on lupa käyttää. Täsmälliset merkinnät hyödyttävätkin niin oikeudenhaltijoita kuin aineiston käyttäjiä. (HE 28/2004 vp, 7–8.)

Tekniikan kehittymisen myötä tekijänoikeusjärjestelmäkin on ollut uusien haasteiden edessä. Digitaaliaika on mahdollistanut kopioiden nopean valmistamisen, täydellisen laadun ja laajan levityksen. Teoskappaleiden myynnistä onkin siirrytty pitkälti käyttöoikeuksien kauppaamiseen, jolloin käyttäjä voi hankkia haltuunsa vain juuri ne teokset, joita hän tarvitsee. Tällainen kehitys onkin edellyttänyt uusien teknisten suojausten kehittämistä. (Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry 2013b.)

Pohtiessa tekijänoikeuden ja sananvapauden välistä suhdetta, tulee huomioida, että käsitellään kahta keskeistä perusoikeutta, omaisuuden suojaa ja sananvapautta. Perustuslain mukaan sananvapautteen kuuluvat niin oikeudet ilmaisun vapaudesta kuin tiedonsaannin vapaudesta. Tekijänoikeus taas antaa tekijälle vapauksia päättää teoksensa julkaisemisesta ja levittämisestä. Hallituksen tekijänoikeuslakia ja rikoslakia koskevan esityksen mukaan sananvapaus on tietyissä tapauksissa hyväksytty peruste rajoittaa tekijänoikeutta. Kuitenkin, jotta ilmaisun vapautteen ja tiedonsaannin vapautteen voidaan vedota, tulee teoksen kappaleita olla luvallisesti levitetty yleisölle tai kun teos on muutoin luvallisesti saatettu yleisön saataviin. (HE 208/2004 vp, 142.) Pohdittaessa mahdollisuutta tekijänoikeuden rajoittamiseen sananvapauden perusteella, tulee ensimmäisenä arvioida, kuinka merkittävä sananvapausintressi tapaukseen liittyy. Jotta tekijänoikeutta voisi syrjäyttää edes osittain, tulee intressin olla hyvin vahva. Koska tekijä voi käyttää tekijänoikeuteensa kuuluvaa julkaisuvaltaansa vain kerran, tulee tämän oikeuden rajoittaminen olla viimeinen keino. Ennen tekijänoikeuden rajoittamista tulisi myös pohtia, mikä tekijänoikeuden merkitys tekijälle on ja voisiko sananvapaus toteutua myös ilman tekijänoikeuden loukkausta. (Mäkinen 2004, 56–57.)

Tekijänoikeuden taloudelliset elementit luovat komiteanmietinnön mukaan edellytyksiä rahoittajista riippumattoman tekijäkunnan olemassaololle. Näin katsottuna tekijänoikeuden voidaan katsoa olevan eräs keino edistää sananvapauden toteutumista. (KM 1992:4.) Kuitenkin vaikka tekijänoikeuden ja sananvapauden voidaan katsoa edistävän samoja tarkoituksia, toisaalta nämä ovat myös konfliktissa keskenään. Tekijänoikeus tarjoaa teoksen tekijälle suojan, joka rohkaisee tätä käyttämään sananvapauttaan haluamallaan tavalla. Toisaalta tekijänoikeus kuitenkin rajoittaa henkilöiden sananvapautensa käyttämistä siinä määrin, jossa se loukkaisi teoksen tekijän oikeutta omaan ilmaisuunsa. (Kemppinen 2011, 54.)

Tekijänoikeuslain mukaan suojatun teoksen suojana olevaa tehokasta teknistä toimenpiteitä ei saa kiertää. Tällaisella toimenpiteellä tarkoitetaan tekniikka, laitetta tai osaa, joka estää tai rajoittaa teoksiin kohdistuvia tekoja. (50a §.) Tekijänoikeuslakia ja rikoslakia koskevassa hallituksen esityksessä teknisen toimenpiteen kiertämisenä pidetään toimia, joilla suojausmenetelmä tehdään tehottomaksi tai sen toimintaan vaikutetaan niin, ettei se toimi tarkoitetulla tavalla. (HE 28/2004 vp, 124.) Kuluttaja saa kuitenkin purkaa laillisesti hankkimastaan teoksesta teknisen suojauksen, mikäli se on edellytyksille, että hän saa teoksen nähtävilleen tai kuultavilleen. Tällaisessa tilanteessa teoksesta ei kuitenkaan saa valmistaa lisäkappaleita edes yksityiseen käyttöön. (Oesch, Heiskanen, Hyyrynen 2008, 23–24.) Teknisten suojakeinojen kiertämisen eston voidaan kuitenkin katsoa olevan sananvapauden kannalta uhka. Rajoitus voi vaikuttaa siihen, miten teoksen käyttäjät saavat vastaanottaa tai ilmaista tietoja sananvapauden kautta. Samanlaisista ongelmia tuottavat myös joidenkin teosten käyttötapojen rajoittaminen lisenssein. (Kemppinen 2011, 58.)

4 Kunnianloukkaus

Kunnianloukkauksirikoksissa on kyse sananvapauden ja yksityisyyden sekä kunnian välisestä jännitteestä. (Heinonen, Koskinen, Lappi-Seppälä, Majanen, Nuotio, Nuutila & Rautio 1999, 577). Yksilön kunnia on ollut suojeltuna Suomen lainsäädännössä jo pitkään. Ennen vuoden 2000 rikoslain uudistusta olivat aiemmat kunnianloukkauksen tunnusmerkit rikoslain 27 luvussa. Nämä vuonna 1894 säädetyt tunnusmerkit olivat erittäin yksityiskohtaisia ja hienojakoisia. Silloisen rikoslain 27 luvussa säädettiinkin rangaistavaksi niin herjaaminen vastoin parempaa tietoa, kuin herjaus, jota ei ollut tehty

vastoin parempaa tietoa, sekä myös solvaus ja vainajan herjaaminen vastoin parempaa tietoa. Herjauksella silloisessa säännöksessä tarkoitettiin valheellisen tiedon esittämistä toisen syyllistymisestä rikokseen tai muuhun tekoon niin, että tämä saattoi joutua halveksunnan alaiseksi tai muutoin kärsi vahinkoa. Solvauksella sen sijaan tarkoitettiin muunlaista halventamista, kuten loukkaavaa syytöstä tai käytöstä. (Tala 2004, 34–35.)

Yksilön kunnialla tarkoitetaan niin jokaiselle ihmiselle aina kuuluvaa arvonantoa, kuin olosuhteista riippuvaa toiminnan, työn ja ammatin kautta tulevaa arvostusta. Kunnianloukkaussäännöksillä suojataan yksityisiä henkilöitä häpeämisläheiseltä sekä niiltä vahingoilta, joita kunnianloukkauksesta voi aiheutua. (Heinonen, ym. 1999, 583.)

4.1 Kunnianloukkauksen sääntelyä

Euroopan ihmisoikeussopimuksessa kunnia ei ole turvattuna itsenäisenä perusoikeutena, mutta sananvapauden hyväksyttävä rajoitusperiaatteena pidetään kuitenkin toisen henkilön maineen ja oikeuksien turvaamista (10 §). Suomen perustuslain mukaan jokaisen kunnia on turvattu (10 §). Kunnianloukkaukseen syyllistyy rikoslain mukaan henkilö, joka esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että se aiheuttaa loukatulle vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa. Kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu politiikassa tai muussa julkisessa toiminnassa tapahtuneeseen menettelyyn, mikäli tämä ei ylitä selvästi sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Kunnianloukkauksesta voidaan tuomita myös henkilö, joka esittää valheellisen tiedon tai vihjauksen vainajasta ja tämä aiheuttaa kärsimystä ihmiselle, jolle vainaja oli erityisen läheinen. (24:9 §.)

Hallituksen yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevassa esityksessä kunnianloukkauksen määrittelyä on tarkennettu tarkoittamaan sellaisen tiedon tai vihjauksen esittämistä, joka on perätön. Tällaisen väitteen todenmukaisuus tulisi periaatteessa olla jälkikäteen tarkistettavissa. Kunnianloukkaus voi kuitenkin olla myös muunlaista loukkaamista, kuten loukkaavan mielipiteen tai eleen esittämistä, tai koskettelusta. Näin myös toiseikkana esitettävä tieto voi loukata toisen kunniaa, mikäli tiedolla tai vihjauksella tahallisesti halvennetaan toista. (HE 184/1999 vp.) Tiedon tai vihjauksen sisällölle ei ole asetettu muita vaatimuksia kuin, että se on omiaan aiheuttamaan kärsimystä, vahinkoa tai halveksuntaa. Näin ollen kysymyksessä voi olla esimerkiksi väite syyllistymisestä rikokseen tai muuhun tekoon. Myös loukkaavana pidettävä väite toisen terveydentilasta

voi tulla rangaistavaksi kunnianloukkauksena. (Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto 1994, 35.)

Väitteen esittäminen kahden kesken ei yleensä voi olla omiaan aiheuttamaan loukatulle halveksuntaa tai vahinkoa. Teko voi kuitenkin tällöinkin tulla rangaistavaksi sen aiheuttaman kärsimyksen vuoksi. (Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto 1994, 34.) Halventamisena voidaan mielipiteiden tai eleiden ohella pitää myös loukkaavia luonnehdintoja tai kuvia (Kerosuo, Vuortama 2004, 86). Näin ollen halventamisena voidaan siis pitää esimerkiksi haukkumanimitysten käyttöä sekä loukkaavia eleitä, kuten keskisormen näyttöä (Tiilikka 2008, 240).

Helsingin sanomissa uutisoitiin vuonna 2009 tapauksesta, jossa naisen takapuolen puristelu ja loukkaava liikehdintä tämän takana toivat henkilölle tuomion kunnianloukkauksesta. Tuomion mukaan mies oli tehnyt naisen takana sukupuolisiveellisyyttä loukkaavia liikkeitä, jonka jälkeen hän oli puristanut tätä takapuolesta. Mies tuomittiin teosta lopulta kymmeneen päiväsakkoon. (Helsingin sanomat 2009.)

Tiedon tai vihjauksen aiheuttamaa vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa tulisi lähtökohtaisesti arvioida sen luonteen perusteella. Lain soveltamisalan ulkopuolelle on haluttu sulkea sellaiset teot, jotka tosiasiallisesti ovat aiheuttaneet kärsimystä loukatulle, mutta tämä on johtunut hänen yllättävästä reagoinnistaan. Lainkohdassa tarkoitettuna tekona pidetään sellaista, jonka yleisesti ajatellaan aiheuttavan kärsimystä suurelle osalle sellaisista ihmisistä, joihin se kohdistuu. Kärsimyksen tulisi siis olla teon tyypillinen seuraus. Lainkohdassa tarkoitettu vahinko voi olla luonteeltaan niin taloudellista kuin aineetontakin. Näin ollen esimerkiksi menetetyt ansiotulot tai luottamustehtävät sekä tärkeiden ihmissuhteiden katkeaminen voi olla kunnianloukkaussäännöksissä tarkoitettua vahinkoa. (Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto 1994, 35.)

Yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevan hallituksen esityksen mukaan kunnianloukkaukseen voi syyllistyä riippumatta siitä, miten toista loukkaava tieto on esitetty. Loukkaaminen voi siis tapahtua suullisesti, kirjallisesti, se voi sisältyä kuvaan tai se voidaan esittää sähköisessä muodossa. (HE 184/1999 vp.) Rikoslain 24:9.2 sisältämä maininta siitä, ettei kunnianloukkaukseksi katsota julkisen toiminnan arvostelua, on perustuslakivaliokunnan lakiin edellyttämä rajoitussäännös. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan

tällainen rajoitus takaa kansanvaltaisen yhteiskunnan edellytyksenä olevan sananvapauden. (PeVL 36/1998 vp). Arvostelunvapaus soveltuu sekä poliittisen toiminnan, tieteellisen ja taiteellisen työn, että elinkeinotoiminnan arviointiin. Tämä arvostelunvapaus ei kuitenkaan tee sallituksi tahallisten väärin tietojen esittämistä, vaikka kyse olisikin yhteiskunnan kannalta merkittävien asioiden käsittelystä. Valheellisten väitteiden esittäminen ei edistä sananvapauden keskeisintä tarkoitusta. (Tiilikka 2008, 250.) Lisäksi ollakseen sallittua, tulisi arvostelun kohdistua pääasiassa menettelyyn, toimintaan ja tuotoksiin. Henkilön arvostelu ei ole lain salliman rajoituksen piirissä ja se saatetaankin kokea kunniaa loukkaavana. (Pesonen 2008, 90.)

Rikoslaki ja sen esityöt ilmaisevat sen, että kunnianloukkaus voi kohdistua vain luonnolliseen henkilöön. Tämä estää nimenomaisen oikeushenkilön loukkaamisen. Oikeushenkilöä kohtaan esitetyt vihjaukset voivat kuitenkin kohdistua siten, että ne loukkaavat tiettyä oikeushenkilöä edustavaa luonnollista henkilöä. (Frände, ym. 2006, 455.) Esimerkiksi osakeyhtiön toiminnan arvostelu voi kohdistua sen toimitusjohtajaan, tai joihinkin sen hallituksen jäsenistä. Tällaisessa tapauksessa kunnianloukkauksen asianomistajia olisivat kaikki ne jäsenet, joihin kunnianloukkauksen vaikutukset ulottuvat. Yhtiön tai yhdistyksen hallitus ei kuitenkaan kollektiivina voi toimia asianomistajana kunnianloukkausjutussa. (Heinonen, ym. 1999, 584.)

Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2005:1 iltapäivälehdessä toimittajaa ja vastaavaa päätoimittajaa syytettiin kunnianloukkauksesta ravintolanomistajaa kohtaan. Toimittaja oli tehnyt lehteen pakinatyyllisen kirjoituksen, jossa hän arvosteli ravintolan tarjoamaa ruoka-annosta. Korkein oikeus katsoi, että ravintolan omistaja on yksilöitävissä ravintolan saamaan kritiikkiin. Syyte kunnianloukkauksesta kuitenkin hylättiin, sillä korkein oikeus totesi, että elinkeinonharjoittajan on siedettävä hänen tarjoamiinsa palveluihin tai tuotteisiin koskevaa arvostelua, kunhan tämä perustuu paikkaansa pitäviin asiatietoihin.

Hallituksen rauhaa, kunniaa ja yksityisyyttä koskevan esityksen mukaan teolla loukatun oma loukkausta edeltävä menettely voi muodostaa kunnianloukkauksessa syyllisyyden poistavan anteeksiantoperusteen. Kunnianloukkausta voi usein edeltää tekoon liittyvä seikka, provokaatio. Kunnianloukkauksia esitetään usein kiihtyneessä mielentilassa ja ei olekaan harvinaista, että loukkaaviin lausumiin vastataan uusilla loukkauksilla. Tuntei-

den kuumentumisen voidaankin tällaisessa tilanteessa katsoa olevan ymmärrettävää ja alun perin loukkaustenvaihtoon syytöntä osapuolta saattaisi olla kohtuutonta rangaista teosta, joka on tapahtunut vahvasti provosoituna. (HE 184/1999.) Jossain tilanteissa loukkaukset voivat voimistua molemmin puolin sillä tavoin, ettei kummankaan osapuolen voida katsoa olevan syyllinen siihen, että rangaistavia lausumia alettiin esittää. Tällaisessa tilanteessa voikin olla kohtuullista, ettei kumpaakaan osapuolta tuomittaisi kunnianloukkauksesta. (Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto 1994, 36.) Vastuuvapauden saattaa joissakin tilanteissa antaa myös tekoon liittyvä oikeuttamisperuste, joka poistaa teon oikeudenvastaisuuden. Tällaisia tilanteita kunnianloukkauksen kohdalla voivat olla esimerkiksi virkamiehen velvollisuus antaa tieto julkisesta asiakirjasta, jonka hän tietäisi sisällöltään virheelliseksi. Myös todistajalla voi oikeudenkäynnissä olla velvollisuus toistaa kuulemansa tekstin sisältö, vaikka se olisikin loukkaava. (Tala 2004, 51.)

Rikoslain mukaan mikäli yleisön saataville asetetaan mielipide tai muu viesti, jossa uhaataan, panetellaan tai solvataan jotakin ryhmää esimerkiksi rodun, ihonvärin tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella, on kyse kiihottamisesta kansanryhmää vastaan (11:10 §). Mikäli teossa kehoitetaan joukkotuhontaan tai sen valmisteluun, törkeään rikokseen ihmisyyttä vastaan, sotarikokseen, tai terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn tappoon ja teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä, on tekijä tuomittavaa törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan (11:10a §). Mikäli loukattu henkilöpiiri onkin hyvin laaja, ei tällöin voi katsoa, että yksittäistä ryhmään kuuluvaa henkilöä olisi loukattu. Näin ollen laajoja henkilöryhmiä koskevat väitteet eivät ole kunnianloukkaussäännöksissä kriminalisoituja ja voivatkin tulla tuomituksi vain mainittuina kiihottamisina kansanryhmää vastaan. (Ollilla 2004, 163.)

Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2012:58 oli kyse uskonrauhan rikkomisesta sekä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Tapauksessa A julkaisi internetissä olevalla sivustollaan kirjoituksen, jossa esitettiin islaminuskoa ja somaleja loukkaavia lausumia. Vastaajalla ei hänen oman kertomansa mukaan ollut tarkoitus herjata tai häpäistä islameja tai somaleja ja hän vetosikin perustuslain suomaan sananvapauteen. Niin käräjäoikeus, hovioikeus kuin korkein oikeuskin olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että tapauksessa A oli syyllistynyt uskonrauhan rikkomiseen. Erimielisyyttä eri oikeusasteiden välillä herätti kysymys siitä, oliko vastaaja syyllistynyt myös kiihottamiseen kansanryhmää vastaan. Käräjäoikeus totesi, että vaikka kirjoitus on saatettu rajoittamattoman luki-

jakunnan saataville, on sillä todellisuudessa ollut melko vähän lukijoita. Lisäksi hovioikeus katsoi, että A:n kirjoitus oli liittynyt välittömästi sanomalehti Kalevan pääkirjoitukseen ja Julkisen Sanan Neuvoston sekä syyttäjäviranomaisen ratkaisuihin kohdistuneeseen arvosteluun. Näillä perusteilla käräjäoikeus ja hovioikeus jättivät vastaajan tuomitsematta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Korkein oikeus kuitenkin katsoi, että A:n kirjoitus on panetellut ja solvannut somaleja kansanryhmänä ja tuomitsi yhteisen rangaistuksen uskonrauhan rikkomisesta sekä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Lisäksi korkein oikeus määräsi tietyt osat vastaajan kirjoituksesta poistettavaksi hänen verkkosivuiltaan.

Jotta kysymyksessä voi olla kunnianloukkaus, tulee loukkaavan väitteen kohdistua tunnistettavaan henkilöön. Kunnianloukkaus ei edellytä sitä, että loukattu henkilö on mainittu nimeltä, kunhan ainakin osa viestin vastaanottajista pystyy tunnistamaan kyseessä olevan henkilön. (Tiilikka 2008, 228.) Tämä periaate tulee esiin esimerkiksi korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2006:62. Tapauksessa toimittaja kirjoitti pakinatyyliisen kirjoituksen arvostellen ilmiantoja ja näitä käsitteleviä viranomaisia. Tekstissään hän muun muassa syytti erästä verotarkastajaa, jota ei maininnut nimeltä, rikolliseksi toiminnaksi katsottavasta toiminnasta. Tarkastaja oli kuitenkin tunnistettavissa, jonka myötä toimittajaa syytettiin törkeästä kunnianloukkauksesta. Korkein oikeus kuitenkin katsoi, että verotarkastajan tunnistettavuus jäi melko suppeaksi ja tuomitsi toimittajan kunnianloukkauksesta sakkoihin ja velvoitti tämän yhdessä työnantajansa kanssa maksamaan vahingonkorvausta tarkastajalle.

Itä-Savo uutisoi toukokuussa 2012 kuinka henkilö tuomittiin sakkoihin kunnianloukkauksesta. Hän oli tullut entisen naapurinsa työpaikalle nimittelemään tätä alentavasti. Nimittelyn kohteeksi joutunut työskenteli asiakaspalvelussa ja paikalla oli tapahtumahetkellä lukuisia sivullisia henkilöitä. Oikeus joutuikin tapauksessa selvittämään, olivatko ilmaisut kuuluneet sivullisten korviin, joka varmistui kun oikeus kuuli jutun yhteydessä loukatun lisäksi yhtä todistajaa. (Itä-Savo, 2012.) Mikäli tapauksessa loukkausta ei olisi kuullut loukatun lisäksi yhtään muuta henkilöä, olisikin pohdinnan alaiseksi tullut, ovatko alentavat ilmaisut voineet loukata niin paljon, että tapaus ylittäisi kunnianloukkauksen kynnyksen. Nyt asia on kuitenkin ollut ilmeisen selvä, koska herjaus on kantautunut myös ulkopuolisten kuultaville.

Rikoslain mukaan tekoa pidetään tahallisenä, mikäli sen tekijä on aiheuttanut tunnusmerkistön mukaisen seurauksen tahallaan, hän on tarkoittanut aiheuttaa seurauksen, tai hän on pitänyt seurauksen aiheutumista varmana tai varsin todennäköisenä. Seuraus on aiheutettu tahallaan myös silloin, jos tekijä on pitänyt sitä tarkoittamaansa seuraukseen varmasti liittyvänä. (3:6 §.) Rikosoikeuden kokonaisuudistuksessa noudatettiin lähtökohtaa, jonka mukaan tuottamuksellisista teoista rangaistaan vain, mikäli tämä nimenomaisesti ilmenee rangaistussäännöksen sanamuodosta. Tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 1990 jälkeisissä säädetyissä rikoslain säännöksissä lähdetään siitä, että tekijältä vaaditaan tahallisuutta. (Frände 2005, 63.) Todenperäisten tietojen levittäminen ei riko kunnian suoja, vaan jotta teko olisi kunnianloukkaus, tulee tietojen olla valheellisia. Kunnianloukkaus on kriminalisoitu vain tahallisena tekona. Tosin tahallisesti loukkamistarkoituksessa esitetty muukin solvaus voidaan katsoa kunnianloukkaukseksi. (Pesonen 2008, 86.)

Kunnianloukkauksirikokset ovat aiheuttaneet ongelmia tahallisuusopissa. Rikoslain 24:9 §:n 1 momentin ensimmäisen kohdan mukaisen valheellisen tiedon tai vihjauksen osalta on selvää, että tekijän täytyy olla tietoinen esitetyn asian totuudenvastaisuudesta. Kysymys on tällöin olosuhdetahallisuudesta. Joissakin tapauksissa tekijä tietää varmasti, että tieto tai vihjaus on totuudenvastainen, sillä koko teon ideana on juuri valehdella uhrista. Tavallisesti kyse on suorasta tarkoituksesta kärsimyksen tai halveksunnan aiheuttamiseen. Rikoslain 24:9.1 toisen kohdan mukaisessa toisen henkilön halventamisessa tahallisuus ei ole merkityksellinen kysymys. Tekijällä on useimmiten tarkoitustahallisuus suhteessa itse halventamiseen. Mikäli totuudenmukaisten tietojen esittämisen tarkoituksena on ollut toisen halventaminen, tahallisuuden arviointi ei ole hankalaa. Tahallisuuden teossa riittää myös se, mikäli tekijä on pitänyt halvetuksi tulemistä varsin todennäköisenä seurauksena. (Frände, ym. 2006, 461–462.)

Oikeusministeriö on mietinnössään koskien sananvapausrikoksia, vainoamista ja viestintärauhan rikkomista ehdottanut, että kunnianloukkaussäännöstä muokattaisiin. Mietinnössä säännökseen ehdotetaan lisättäväksi seuraava teksti: ”Kunnianloukkauksena ei myöskään pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, muoto, toisten oikeudet sekä muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävä.” (Marttunen, ym. 2012, 139.) Säännös olisi yhtäläinen yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen

uuden kolmannen momentin kanssa. Mietinnössä mainitaan perusteluiden lisäykselle olevan samat molemmissa kohdissa, mutta huomioon otettavat seikat voivat painottua hieman eri tavalla. Kunnianloukkausta koskevan säännöksen tulkinnassa esiin tulevat enemmän esitetyn informaation totuudenmukaisuuden varmistamista koskevat seikat. (Marttunen, ym. 2012, 131.) Perustelut uuden momentin lisäämille on mainittu jo aiemmin yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen kohdalla.

Rikoslain mukaan mikäli kunnianloukkaus tehdään käyttämällä joukkotiedotusvälineitä, saatetaan muuten lukuisten ihmisten saataville, tai teolla aiheutetaan suurta tai pitkäikäistä kärsimystä ja teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä, on sitä pidettävä törkeänä kunnianloukkauksena (24:10 §). Hallituksen yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevassa esityksessä säännöstä avataan tarkemmin. Törkeään kunnianloukkaukseen henkilö voi syyllistyä vain, mikäli teko täyttää perussäännöksen tunnusmerkistön ja on kunnianloukkausta moitittavampi teko. Tieto saatetaan lukuisten ihmisten saataville käyttäen joukkotiedotusvälineitä, tai muutoin saattamalla se useiden ihmisten saatavalle esimerkiksi yleisötilaisuudessa tai tietoverkoissa. Suurella tai pitkäaikaisella kärsimyksellä tarkoitetaan kärsimyksen voimakkuutta, teon toistuvuutta, tai tiedon pitkäaikaista saatavuutta tietoverkossa. Vahinkona voidaan pitää myös muun muassa taloudellista vahinkoa sekä työuralla etenemisen estymistä. (HE 184/1999 vp.) Sitä, kuinka suuresta ihmisjoukosta on oltava kysymys, että teko voidaan tuomita törkeänä kunnianloukkauksena, ei voida tarkasti määrittää. Joukon suuruuden rajaaminen riippuu teon kokonaisarvostelusta. (Frände, ym. 2006, 462.)

Uuden Suomen vuonna 2008 julkaistussa uutisessa kerrotaan, kuinka kaksi henkilöä syyllistyi törkeään kunnianloukkaukseen heidän herjattuaan autoliikettä ja tämän työntekijää keskustelupalstalla. Toinen tuomituista miehistä vihjaili, että autoliikkeen toiminnassa on jotain hämärää ja että se on menossa konkurssiin. Käräjäoikeus katsoi, että tämä vihjailu vähensi yritykseen tulleiden yhteydenottojen määrää. Toinen tuomituista herjasi autoliikkeen ohella tämän omistajan avopuolisoa. Käräjäoikeus katsoi herjauksen kohdistuneen myös autoliikkeen omistajaan, sillä tämä omisti liikkeen yksin. Törkeään kunnianloukkaukseen syyllistyneet joutuivat korvaamaan liikkeelle, tämän omistajalle ja työntekijälle yhteensä 2400 euroa, jonka lisäksi heidät tuomittiin maksamaan 100 päiväsakkoa. (Uusi Suomi 2008.)

Oikeusministeriön mietinnössä koskien sananvapauserikoksia, vainoamista ja viestintärauhan rikkomista on otettu kantaa siihen, että joukkotiedotusvälineiden käyttäminen ei tulisi olla ankaroittamisperuste törkeässä kunnianloukkauksessa. Mietinnön mukaan hyvin vähäpitoisetkin mediassa julkaistut kunnianloukkaukset tulevat lähtökohtaisesti arvioitavaksi törkeänä kunnianloukkauksena, mikäli tiedotusvälineen käyttämisen katsotaan olevan ankaroittamisperuste. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on lisäksi kiinnittänyt huomiota median tehtävään tiedonvälittäjänä ja pitänyt hyvin ongelmallisena sitä, että tässä yhteydessä on vankeusrangaistusuhka. Tämän vuoksi mietinnön mukaan olisi hyvin perusteltua, että joukkotiedotusvälineen käyttäminen rikoksen teossa ei ole peruste ankarammalle tuomiolle. (Marttunen, ym. 2012, 132.)

Samaisen mietinnön mukaan törkeän kunnianloukkauksen säännös ehdotettaisiin tulevaan seuraavaan muotoon: ”Jos 9 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kunnianloukkauksessa aiheutetaan suurta tai pitkäaikaista kärsimystä taikka erityisen suurta tai tuntuva vahinkoa ja kunnianloukkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtyjä on tuomittava törkeästä kunnianloukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.” (Marttunen, ym. 2012, 140). Säännös pysyisi sisällöltään siis muutoin nykyisen kaltaisena, mutta siitä poistettaisiin kokonaan ensimmäisessä momentissa mainittu joukkotiedotusvälineiden käyttö.

4.2 Mitä kunnianloukkauksesta voi seurata?

Rikos on inhimillinen teko, joka on laissa säädetty rangaistavaksi. Suomessa rikos jaotellaan tunnusmerkistön mukaisuuteen, oikeudenvastaisuuteen ja syyllisyyteen. (Tapani, Tolvanen 2008, 1.) Rikoslain kieltoja ja käskyjä tehostaa uhka rangaistuksesta. Rikos säännös koostuu käsitteellisesti kolmesta osasta: rikoksen nimestä, tunnusmerkistöstä sekä rangaistussäännöksestä. Rikoksen tunnusmerkistö kertoo menettelyn, joka on kielletty rangaistuksen uhalla. Rangaistussäännös sen sijaan määrittelee sen, millainen rangaistus teosta voidaan tuomita. Rangaistuksella on tiettyjä tunnusmerkkejä, jotka erottavat sen muista seuraamuksista, joita rikoksesta voi seurata. Ensimmäinen rangaistus on viranomaisen lain nojalla määräämä oikeudellinen seuraamus. Toiseksi rangaistus on moitteiden sisältävä tekijälle tuomittava seuraamus lain rikkomisesta. Lisäksi rangaistus merkitsee rangaistuksentehtyjälle kielteisen kokemuksen tai kärsimyksen aiheuttamista. (Tapani, Tolvanen 2011, 7–8.)

Rikoslain mukaan kunnianloukkaukseen syyllistynyt henkilö on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi (24:9 §). Kunnianloukkauksen rangaistusasteikoksi esitettiin yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevassa hallituksen esityksessä sakkoa tai enintään kolmen kuukauden vankeutta. Tämä asteikko olisi ollut sama kuin kunnianloukkaussäännöstä edeltään solvauksen perusasteikko. (HE 184/1999 vp.) Solvauksesta säädettiin rikoslain 27:3 §:ssä ennen vuoden 2000 rikoslain uudistusta. Hallituksen yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevassa esityksessä solvauksen perustunusmerkistöön kuului loukkaus, johon ei kuulunut väitettä toisen syyllistymisestä rikokseen tai muuhun tekoon, joka altistaisi loukatun halveksunnan kohteeksi. Julkisesti esitetystä solvauksesta voitiin loukkauksen tehneelle henkilölle määrätä sakkoa tai korkeintaan neljä kuukautta vankeutta. (HE 239/1997 vp.) Lakivaliokunta hyväksyi mietinnössään hallituksen esityksen kunnianloukkauksen rangaistusasteikosta (LaVM 6/2000 vp). Eduskunnan vastauksessa kunnianloukkauksesta henkilö kuitenkin tuomitaan sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen (EV 56/2000 vp).

Törkeään kunnianloukkaukseen syyllistynyt henkilö tuomitaan rikoslain mukaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeuteen (24:10 §). Yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevan hallituksen esityksen mukaan törkeimpien kunnianloukkausten vahingollisuus on lisääntynyt selvästi rikoslain säätämisen jälkeen. Televisiossa, radiossa ja lehdissä esitettävät tiedot tulevat nopeasti esiin koko maassa ja sähköisten tietoverkkojen yleistymisen jälkeen jopa koko maailmassa. (HE 184/1999 vp.)

Vahingonkorvauslain mukaan henkilöllä, jonka vapautta, rauhaa, kunniaa tai yksityiselämää on loukattu rangaistavaksi säädetyllä teolla, on oikeus korvaukseen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä (5:6 §). Hallituksen vahingonkorvauslakia koskevassa esityksessä kärsimyksen korvaamisen edellytyksiä on tarkennettu. Henkilöön kohdistuneesta loukkauksesta aiheutuva kärsimys ilmenee tyypillisesti esimerkiksi pelon, häpeän tai nöyryytyksen tunteena. Korvauksen tuomitsemiseen ei kuitenkaan edellytetä erityistä selvitystä loukatun tunnereaktioista, vaan teon luonne riittää korvauksen perusteeksi. Teon on luonteeltaan oltava sellainen, että se objektiivisesti katsoen aiheuttaa loukatulle henkilölle kärsimystä. (HE 167/2003 vp, 54.)

Rikoslain mukaan kunnianloukkaus ja törkeä kunnianloukkaus ovat asianomistajarikoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että syyttäjä ei saa nostaa syytettä kyseisistä teoista, ellei asi-

anomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi. Kuitenkin mikäli rikos on tapahtunut joukkotiedotusvälineitä käyttäen ja erittäin tärkeä yleinen etu sitä vaatii, voi valtakunnansyyttäjä antaa määräyksen syytteen nostamisesta. (24:12 §.) Mahdollisuutta syyttää ilman asianomistajan syytepyyntöä voitaisiin yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevan hallituksen esityksen mukaan tarvita, mikäli jokin tiedotusväline syyllistyisi toistuvasti törkeisiin kunnianloukkauksiksiin. Tällä mahdollisuudella voi olla ennaltaehkäisevää merkitystä ja lainsäädännössä on varauduttava siihen, että tarve tällaisen syytteen nostamiseen saattaa ilmetä sensaatiohakuisen viestinnän vuoksi. (HE 184/1999 vp.) Valtakunnansyyttäjän mahdollisuus antaa syytemääräys on laissa esimerkiksi sellaisia tilanteita varten, joissa asianomistaja luopuu syytteistä saatuaan rahallisen korvauksen. Käytännössä tällaiset tilanteet ovat hyvin harvassa. (Tala 2004, 52.)

Rikosoikeudellisilla kielloilla, käskyillä sekä rikosuhilla pyritään suojaamaan tärkeitä arvoja loukkauksilta ja vaarantamisilta. Näitä arvoja kutsutaan rikosoikeudessa oikeushyviksi tai suojeluobjekteiksi. Perusoikeus- ja rikosoikeusjärjestelmän yhteismitallisuus edellyttää sitä, että rikosoikeudella suojattavat oikeushyvät on pystyttävä liittämään perusoikeuksiin tai ihmisoikeuksiin. Rikosoikeudella suojataankin useita yksilön perusoikeuksia, kuten henkeä, terveyttä, kunniaa sekä yksityisyyttä. (Tapani, Tolvanen 2008, 93.)

Kunnianloukkauksittujen määrä on alentunut huomattavasti tuomioistuimissa rikoslain säätämisen ajoista. 1900-luvun alussa kunnianloukkauksista tuomittiin rangaistuksia vuosittain noin tuhat kertaa. Nykyään kunnianloukkaustapauksista tuomitaan rangaistuksia noin 100–200 kertaa vuodessa. Määrän aleneminen johtuu todennäköisesti kaupungistumisesta. Kiinteässä maaseutuyhteiskunnassa yhteisön arvostus oli tärkeää ihmisille, mutta kaupunkiolosuhteissa, jossa omia naapureitakaan ei välttämättä tunneta, toisten ihmisten antama arvostus ei ole samalla tavalla tärkeää. (Heinonen, ym. 1999, 578.)

Kunnianloukkauksesta tuomittu vankeusrangaistus on vakavinta puuttumista henkilön sananvapauteen (Ollila 2011, 365). Vuosien 1990 ja 2004 välillä kunnianloukkauksesta on tuomittu ehdolliseen tai ehdottomaan vankeuteen vain yhdessä tai kahdessa tapauksessa vuosittain. Rangaistuskäytäntö on kuitenkin selvästi koventunut vuodesta 2005 lähtien ja vuosien 2005 ja 2008 välillä vankeustuomioita jaettiin lukuisissa tapauksissa.

Tekoina kunnianloukkaukset ovat sellaisia, joiden syyksi lukeminen ja rangaistusseuraamus voivat vaihdella eri oikeusasteissa. (Ollilla 2011, 374.)

Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2006:10 A teki tutkintapyyntöä poliisille ja lastensuojeluilmoituksen sosiaaliviranomaiselle, joissa vihjattiin, että B on syyllistynyt seksuaali- ja muihin rikoksiin. A väitti, että B on erotettu Suomen Asianajajaliitosta, koska tämä olisi syyllistynyt muun muassa pornoelokuvien esittämiseen lapsille, uhkukseen ampua lapsensa sekä lapsen pahoinpitelyyn. Käräjäoikeus totesi, ettei B ole koskaan kuulunutkaan asianajajaliittoon, eikä mikään viittäisi siihen, että syytökset pitäisivät paikkaansa. Lisäksi A ei ilmoittanut tietojensa alkuperää, eikä väitteiden alkuperää muutoinkaan voitu luotettavasti selvittää. Käräjäoikeus lausui, että esitetyt väitteet ovat olleen omiaan vaikuttamaan B:n elinkeinon ja tuomitsikin tämän kunnianloukkauksesta päiväsakkoihin. Hovioikeus totesi, että esitetyt väitteet ovat olleet loukatulle poikkeuksellisen kiusallisia ja vahingollisia. Näin ollen hovioikeus katsoi, että sakkorangaistus ollut riittävä seuraamus A:n teosta ja tuomitsikin tämän 60 päivän ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Korkein oikeus totesi, että A on jo aiemmin syyllistynyt samankaltaiseen rikokseen ja näin ollen hän on ollut tietoinen menettelynsä oikeudenvastaisuudesta. Korkein oikeus ei muuttanut hovioikeuden antamaa tuomiota ja näin ollen A tuomittiin kunnianloukkauksesta 60 päivän ehdolliseen vankeuteen.

Helsingin sanomissa uutisoitiin vuonna 2008, kuinka internetissä tapahtunut kirjoittelu johti vankeustuomioon. Tampereen käräjäoikeus tuomitsi henkilön yhteensä yhdestätoista törkeästä kunnianloukkauksesta kahden vuoden ja neljän kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen. Kunnianloukkaukset, jotka käräjäoikeus arvioi poikkeuksellisen vakaviksi, kohdistuivat useisiin virkamiehiin. Vastaajan kirjoittamat tekstit julkaistiin hänen omassa blogissaan ja niissä esitettiin halventavia väitteitä asianomistajien seksuaalisesta käyttäytymisestä, väitteitä näiden syyllistymisestä rikoksiin sekä muita loukkaavia ilmaisuja. Osassa teksteissä myös halvennettiin islamin uskoa ja esitettiin rasistisia aineistoja. Vastaajan lisäksi tämän apuri tuomittiin vuoden ja kahden kuukauden ehdolliseen vankeuteen ja lisäksi he joutuivat maksamaan kymmenien tuhansien eurojen arvosta vahingonkorvauksia. (Helsingin sanomat 2008.)

Yle uutiset uutisoi vuonna 2009 jutun käsittelyn jatkuneen hovioikeudessa. Turun hovioikeus katsoi, että tapauksessa on levitetty muun muassa poliitikkoja ja virkamiehiä

herjaavaa aineistoa internetissä ja pitikin tuomion ennallaan. (Yle uutiset 2009a.) Myöhemmin samana vuonna uutisoitiin, ettei jutussa myönnetty valituslupaa korkeimpaan oikeuteen. Näin lopulliseksi tuomioksi yhdestätoista törkeästä kunnianloukkauksesta jäi kahden vuoden ja neljän kuukauden vankeustuomio. (Yle uutiset 2009b.)

Oikeusministeriö on mietinnössään koskien sananvapauserikoksia, vainoamista ja viestintärauhan rikkomista todennut, että kunnianloukkauksesta voitaisiin ehdotetussa uudessa rikoslain säännöksestä tuomita enää sakkoon. Asiaa on perusteltu sillä, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, ettei vankeusrangaistuksen uhka tyypillisestä kunnianloukkauksesta ole aiheellinen. Törkeässä kunnianloukkauksessa rangaistusasteikko pysyisi kuitenkin ennallaan. (Marttunen, ym. 2012, 129.)

5 Pohdinta

Sananvapaus on eräs yksilön vapausoikeuksista ja se on hyvin laaja ja monikantainen oikeus. Sananvapaus antaa suojaa niin viestin ilmaisulle kuin vastaanottamisellekin riippumatta siitä, millä keinoin viestintä tapahtuu. Tämän oikeuden katsotaan olevan yksi demokraattisen yhteiskunnan peruspilareista, sillä se antaa suojaa muun muassa arvostella vallanpitäjien toimia. Sananvapauden ansiosta useita yhteiskunnan heikkouksia onkin saatu keskustelun kohteeksi. Katson sananvapauden olevan yhteiskunnan kannalta positiivinen ”uhka” julkisen vallan käyttäjille, sillä se luo myös tietynlaista pakkoa toimia säännösten mukaisesti.

Yksityisten henkilöiden kohdalla sananvapauden voidaan katsoa olevan niin mahdollisuus kuin uhkakin. Laaja oikeus ilmaista ja vastaanottaa viestejä luo tietenkin pohjan tiedon kululle ja keskustelun herättämiselle, mutta luo myös samalla uhkan tämän vapauden väärinkäytölle. Ennakkosensuurin kiellon ansiosta toisia tai toisten oikeuksia loukkaavien tekstien saaminen laajan joukon nähtävillä on mahdollista ja tänä päivänä myös melko yleistä.

Yksityiselämän suoja on toinen yksilön perusoikeuksista ja lähtökohtaisesti se on rajoittamaton oikeus. Yksityiselämän piiriin kuuluvat muun muassa oikeudet määrätä omasta perhe-elämästä ja muista suhteista. Se suojaa myös yksilön kotirauhaa ja kunniaa. Yksityisyyttä on kuitenkin hyvin vaikeaa yksityiskohtaisesti määrittellä ja sen suoja ei ole-

kaan samanlainen jokaisen henkilön kohdalla. Julkista valtaa käyttävillä ja julkisuudessa toimivilla henkilöillä yksityisyyden suojan voidaan katsoa olevan muita kapeampi ja sen laajuuteen vaikuttaa vahvasti myös kyseisten henkilöiden oma toiminta.

Joskus vastaan tulee tilanteita, jossa sananvapaus ja yksityisyyden suoja kohtaavat, ja silloin tulee pohdittavaksi, kumpi oikeus rajoittaa toista. Lähtökohtaisestihan perusoikeudet ovat rajoittamattomia, mutta eivät kuitenkaan oikeuta loukkaamaan toista perusoikeutta. Tämä siis tarkoittaa sitä, ettei sananvapauden oikeus ole niin laaja, että se oikeuttaisi loukkaamaan toisen yksityisyyttä. Kuitenkaan yksityiselämänsä piiri ei saa olla liian laaja, ettei se turhaan rajoittaisi jokaisen oikeutta vapaaseen sanaan. Sananvapauden ja yksityisyyden välinen raja onkin ratkaistava tapauskohtaisesti.

Helsingin hovioikeuden päätöksestä HelHO:2005:13 voidaan vetää se johtopäätös, ettei pelkkä yleisessä tilassa kuvaaminen riitä yksityiselämän loukkaamiseen, vaikka käsiteltävänä oleva asia olisikin arka. Käräjäoikeuden päätöksessä mainittiin muun muassa se, että yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen vaaditaan teolta tahallisuutta, jota tässä tapauksessa ei ollut. Lisäksi hovioikeus perusteli päätöstä sillä, ettei tehdyssä ohjelmassa ollut tarkoitus paneutua vain kyseisen yhden lapsen elämään ja oloihin. Päätöksen voidaan katsoa olleen perusteltu ja lainmukainen. Käsiteltävä ollut asia, josta sai kuvan vanhempien piittaamattomuudesta, oli hyvin vaikea ja onkin helppo käsittää asiansaisten tuhtumus. Tarkoituksena ei kuitenkaan ollut paneutua vain yhteen lapseen tai tämän perheeseen, vaan kuvata ilmiötä yleisellä kyseisen keskuksen tasolla. Sananvapauden piiriin tulee kuulua oikeus käsitellä myös vaikeita asioita, kunhan sillä ei puututa liikaa toisen yksityiselämän piiriin.

Korkeimman oikeuden päätös KKO 2011:72 on hyvin ongelmallinen, joka käy ilmi myös siitä, että hovioikeuden kanta on ollut päinvastainen korkeimman oikeuden ja käräjäoikeuden kanssa. Periaatteessahan kerran julkisuuteen päästetty tieto on tämän jälkeen avointa keskustelulle ja muutoinkin julkisuuden henkilöillä voidaan katsoa yksityisyyden suojan olevan muita ihmisiä kapeampaa. On kuitenkin hyvin ongelmallista pohdita, voidaanko henkilön suhdeasioista puhua vapaasti, mikäli henkilö on itse kertonut tämän kaltaisista asioista lukuisia vuosia aiemmin. Kyseisessä tapauksessa olisi ollut perusteita myös päinvastaiselle ratkaisulle, ja asiasta vastaajat olisi voitu tuomita yksityiselämää rikkovan tiedon levittämisestä. Korkein oikeus kuitenkin katsoi, että julki-

suudessa toimivan henkilön yksityisyyden suoja on niin kapea, että sen piiriin kuuluvista aiheista voidaan kirjoittaa jopa melko vapaasti. Omasta mielestäni suojan olisi tässä tapauksessa tullut olla kenties hieman laajempi ottaen huomioon, että henkilö ei ollut kertonut julkisuuteen suhteeseensa liittyvistä asioista vuosiin.

Oikeusministeriön ehdotus uudeksi säännökseksi koskien yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä on perustelu hyvin. Uusi säännös ei toisi sisällöllisesti kovin suuria uudistuksia, mutta selkiyttäisi nykyistä säädöstä parempaan suuntaan. Uuden rajoitus-säännöksen lisääminen voidaan katsoa olevan perustelu lisäys lakiin, sillä tietyistä merkittävistä asioista on tärkeää pystyä uutisoimaan ja keskustelemaan ilman rangaistusuhkaa. Nykyinen säädös ei takaa tällaista mahdollisuutta ja voikin tuottaa ongelmia tiettyjen tärkeiden asioiden uutisoinnissa. Ehdotettu säännös myös selkiyttäisi rangaistusasteikkoa ja lisäisi säädökseen törkeän tekemuodon. Tämänkin katson olevan perustellun lisäyksen ja omalta osaltaan eheyttäisi yksityiselämää loukkaavan tiedon säännöksen kunnianloukkauksen kaltaiseksi. Toisaalta ehdotetut muokkaukset kunnianloukkaussäädöksiin eivät mielestäni ole aivan yhtä onnistuneita.

Internetin myötä tiedon saaminen ja ihmisten kanssa kommunikoiminen on tullut entistä helpommaksi, joka on erittäin hienoa. Samalla internet on tuonut mukanaan kuitenkin myös varjopuolensa. Internet on tuonut uuden ja laajalle levinneen alustan, jossa toisen henkilön kunnian loukkaaminenkin onnistuu vaivattomasti. Erilaisilla keskustelupalstoilla nimimerkin takaa on helppoa solvata muita henkilöitä. Palstoille rekisteröinti onnistuu usein helposti pelkän sähköpostiosoitteen avulla, jolloin keskustelupalstan ylläpitäjäkään ei välttämättä tiedä kirjottavien henkilöiden nimiä. Anonymiteetti on toki myös yksi keskustelupalstojen hienouksista, mutta samalla se mahdollistaa kaikenlaisen väärinkäytön.

Erilaiset sosiaalisen median palvelut, kuten Facebook ja Twitter ovat omalta osaltaan heikentäneet henkilöiden yksityisyyden suojaa. Jokaisen omalla vastuulla on toki se, mitä tietoja itsestään haluaa internetissä levittää. Uskon kuitenkin, että moni ei ymmärrä, miten alun perin vain ystäväpiirille tarkoitettu asia voikin levitä hyvin nopeasti ympäri internetiä. Lisäksi esimerkiksi tunnekuohussa julkaistu teksti, jonka henkilö haluaisikin seuraavana päivänä poistaa, voi olla levinnyt jo useaan eri kanavaan, josta sen poistaminen on mahdotonta. Jokaisen olisikin hyvin tärkeää miettiä, mitä tietoja itses-

tään haluaa internetissä jakaa, sillä kerran julkaistu tieto tulee mahdollisesti pysymään internetissä ikuisesti, vaikka näin ei itse haluaisikaan.

Internet on alustana tuonut myös uuden, usein melko vaivattoman keinon rikkoa tekijänoikeuksia. Tekijänoikeuksilla suojataan erilaisten luovien töiden tuloksia. Niiden tarkoituksena on saattaa tuotetut teokset yleisön saataville siten, että tekijät saavat siitä asianmukaisen korvauksen. Työssäni keskityin tekijänoikeuden osalta lähinnä siteerausoikeyteen sekä sananvapauden ja tekijänoikeuden väliseen suhteeseen. Internetin ja tekijänoikeuden välisessä suhteessa suurin ongelma on piratismi, eli tiedostojen luvaton jakaminen, mutta tähän ongelmaan en katsonut olevan aihetta puuttua tässä lähinnä sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja kunnianloukkausta käsittelevässä työssäni.

Tekijänoikeuslaki antaa mahdollisuuden ottaa lainauksia julkistetuista töistä, eli siteerata. Oikeuden perustana on kuitenkin se, että alkuperäisen työn tekijä ja lähde on mainittava asianmukaisesti. Lisäksi sitaattia tulee käyttää hyvän tavan mukaisesti, eli sitä ei saa erottaa asiansyhteydestään niin, että lainaus antaisi väärän kuvan lähteestä. Siteerauksia käytetään erityisesti tieteellisissä kirjoituksissa asioiden perustelemiseen ja havainnollistamiseen. Pidän siteerausoikeyttä hyvänä ja erittäin tärkeänä oikeutena, sillä se mahdollistaa esimerkiksi hyvin monipuolisten tieteellisten artikkeleiden ja tutkimusten tekemistä. Olen itsekin käyttänyt tätä lain suomaa oikeutta tätä työtä tehdessäni ja todennut sen olevan erityisen hyödyllinen.

Sananvapauden kannalta tekijänoikeudella on kaksijakoinen suhde. Oikeus sananvapauden edistää omalta osaltaan erilaisten teosten syntymistä, mutta toisaalta tietyissä tapauksissa sananvapaus on peruste rajoittaa tekijänoikeutta. Tällaisissa tapauksissa sananvapausintressin tulee kuitenkin olla erityisen vahva, sillä tekijänoikeuden merkitys tekijälleen on oleellinen. Tekijänoikeus myös omalta osaltaan rajoittaa toisten mahdollisuutta sananvapauden käyttämiseen. Toinen henkilö ei voi käyttää sananvapauttaan siinä määrin, että se loukkaisi teoksen tekijän oikeutta omaan ilmaisuunsa. Tekijänoikeudella ja sananvapaudella voidaankin katsoa olevan hyvin monipuolinen suhde. Pidän tekijänoikeuden suomia oikeuksia erittäin tärkeinä, mutta samalla ne joissain tapauksissa rajoittavat myös sananvapauden käyttämistä. Rajoitus tapahtuu kuitenkin tilanteissa, jossa se on hyvin ymmärrettävää, sillä mikäli tällaista mahdollisuutta ei olisi, voisi henkilö esimerkiksi esitellä jonkun toisen henkilön tekemän teoksen täysin omanaan käyt-

tämällä sananvapauttaan. Tällaisessa tapauksessa sananvapauden rajoittaminen on sallittua ja jopa hyvin tärkeää.

Yksilön kunnia on perustuslaissa turvattu jokaisen perusoikeus. Kunnian loukkaaminen on jo pitkään ollutkin rikoslaissa rangaistava teko, mutta nykypäivänä kunnianloukkauksista tuomitaan rangaistuksia selvästi vähemmän kuin 1900-luvun alussa. Omalta osaltaan tämä on kaupungistumisesta johtuvaa kehitystä. Kunnianloukkaukseen syyllistyy henkilö, joka aiheuttaa toiselle kärsimystä tai halveksuntaa esittämällä tästä valheellisen tiedon tai vihjauksen. Siihen voi syyllistyä perättömän viestin esittämisen lisäksi esimerkiksi loukkaavan eleen tai koskettelu johdosta.

Periaatteessa kunnianloukkaus voi kohdistua vain luonnolliseen henkilöön. Oikeushenkilöä kohtaan esitetyt vihjaukset voivat kuitenkin kohdistua tiettyyn henkilöön tai tiettyihin henkilöihin, jolloin niiden voidaan katsoa olevan kunnianloukkauksia. Näin tapahtuikin korkeimman oikeuden päätöksessä 2005:1, jossa toimittajia syytettiin kunnianloukkauksesta ravintolanomistajaa kohtana. Toimittaja oli jutussaan arvostellut ravintolan tarjoamaa ruokaa siihen tyyliin, että korkein oikeus katsoi arvostelun kohdistuneen ravintolan omistajaan. Syytteet kuitenkin lopulta hylättiin, koska korkein oikeus totesi, että elinkeinonharjoittajan on siedettävä kritiikkiä. Tapaus toi kuitenkin hyvin esiin sen, että kunnianloukkaukseen on mahdollista syyllistyä myös kritisoidulla oikeushenkilöllä, jos arvostelun voidaan katsoa kohdistuvan yksilöitäviin henkilöihin. Tämä onkin mielestäni hyvä ja erittäin tärkeä seikka. Suuren yhtiön arvostelu tulee olla mahdollista, mutta liiallista herjausta ei saa kohdistaa tiettyyn yrityksen henkilöön. Tämä mahdollistaa avoimen julkisen keskustelun suojaamalla samalla jokaisen kunnian suoja.

Jotta teko voidaan tuomita kunnianloukkauksena, tulee sen kohdistua tunnistettavaan henkilöön. Tämä ei välttämättä edellytä tämän henkilön nimeltä mainitsemista, jos ainakin osa viestin vastaanottajista pystyy muilla perusteilla tunnistamaan kyseessä olevan henkilön. Tämä periaate ilmeni muun muassa korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2006:62, jossa korkein oikeus tuomitsi toimittajan vahingonkorvauksiin tekstistään, jossa hän vihjaili, että verotarkastaja on syyllistynyt rikolliseen toimintaan. Vaikka toimittaja ei tekstissään maininnutkaan tarkastajan nimeä, katsoi korkein oikeus, että ainakin osa jutun lukijoista on voinut tunnistaa tarkoitettun henkilön. Näillä perusteilla toimittaja tuomittiin maksamaan kunnianloukkauksesta sakkoja. Katson tuomion olevan

perustellun, sillä mikäli kunnianloukkaukseen syyllistyminen edellyttäisi loukatun mainitsemista nimeltä, antaisi tämä mahdollisuuden toisten loukkaamiseen ilman rangaistuspelkoa. Kyseinen periaate onkin omiaan vaikuttamaan jokaisen kirjoitustyyliin. Ilman mahdollisuutta syyllistyä kunnianloukkaukseen, olisi toista henkilöä mahdollista loukata hyvinkin tarkoin kuvailemalla kuitenkin mainitsematta häntä nimeltä.

Kuten Taloussanomien uutisessa kerrottiin, ovat kunnianloukkauksista tehdyt rikosilmoitukset lisääntyneet selvästi vuoden 2000 jälkeen. Kun rikosilmoitusten määrä on kasvanut yli tuhannella, on mielestäni perustelua katsoa tämän johtuvan suurilta osin internetin yleistymisestä. Erilaisilla keskustelupalstoilla tapahtuva kommunikointi tapahtuu tuntemattomien ihmisten kanssa ja yleensä täysin anonyymisti. Tämä luo puitteet vaivattomasti tapahtuvalle toisten ihmisten herjaamiselle. Ajattelematon viesti tai mauton kuva voi kuitenkin nopeasti täyttää kunnianloukkauksen kriteerit, joka näkyikin selvästi kasvaneina rikosilmoitusten määränä.

Internet alustana mahdollistaa myös törkeään kunnianloukkaukseen syyllistymisen. Rikoslain 24:10 §:n mukaanhan mikäli teko saatetaan lukuisien ihmisten saataville, aiheuttaa suurta kärsimystä tai vahinkoa ja on kokonaisuutena arvostellen törkeä, katsotaan teko törkeäksi kunnianloukkaukseksi. Internetissä viesti voi tavoittaa nopeastikin hyvin suuren vastaanottajanmäärän, joten mikäli teko täyttää muut tunnusmerkistön kriteerit, voidaan kunnianloukkauksen katsoa olevan törkeä.

Näin tapahtuikin Uuden Suomen uutisoimassa Helsingin käräjäoikeuden päätöksessä vuodelta 2008, jossa kaksi henkilöä herjasi autoliikettä ja tämän työntekijää suosittuilla keskustelupalstalla. Käräjäoikeus katsoi, että tuomittujen herjaukset ja vihjailut vähensivät yritykseen yhteydenottojen määrää ja olivat näin omiaan aiheuttamaan suurta vahinkoa. Päätöksen voidaan katsoa olleen perusteltu, sillä teko täytti kaikilta osin törkeän kunnianloukkauksen tunnusmerkistön. Herjaukset toimitettiin lukuisten ihmisten nähtävillä käyttämällä suosittua keskustelupalstaa ja vihjailut yritykset hämäristä toimista saivat kuluttajat varmastikin välttämään kyseistä autoliikettä. Lisäksi kun kyseessä oli pieni liike, vaikuttavat negatiiviset kirjoittelut voimakkaammin kuin isojen yritysten kohdalla. Negatiivinen kirjoittelu vaikuttaa herkemmin kuluttajiin yritysten kohdalla, joiden maine ei ole vakiintunut.

Oikeusministeriön mietinnössä koskien sananvapausrikoksia, vainoamista ja viestintärauhan rikkomista todettiin, että joukkotiedotusvälineiden käyttäminen ei tulisi olla ankaroittamisperuste törkeässä kunnianloukkauksessa. Asiaa perusteltiin sillä, että vähäpi-toisetkin kunnianloukkaukset tulevat arvioitavaksi lähtökohtaisesti törkeänä kunnianloukkauksena, jos teko on tehty käyttäen joukkotiedotusvälineitä. Lisäksi mietinnössä tuotiin esiin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kanta siihen, että medially on tärkeä tehtävä tiedonvälittäjänä. Itse katson, että nykyinen törkeän kunnianloukkauksen säännöstö on perusteltu, sillä joukkotiedotusvälineiden kautta tehty kunnianloukkaus voi olla hyvin vahingollinen loukattua kohtaan. Kunnianloukkauksesta ei nykyisin tule törkeää pelkästään sillä perusteella, että se on tehty käyttäen joukkotiedotusvälineitä, vaan rikoslain 24:10 §:n mukaan loukkauksen tulee myös olla kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Joukkotiedotusvälineiden käytön poistamista ankaroittamisperusteena on oikeusministeriön mietinnössä perusteltu myös sananvapauden kannalta. Tässä tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että vastakkain on kaksi jokaisen perusoikeutta, sananvapaus ja kunnia. Kuten jo aiemmin mainittua, kahden perusoikeuden väliset riitatilanteet ratkaistaan tilannekohtaisella punninnalla, jossa pyritään molempien oikeuksien yhtäaikaan toteutumiseen. Jokaisen sananvapaus tulee tietenkin pyrkiä turvaamaan jokaisessa tilanteessa, mutta mielestäni yksilön kunniaa ei turvata riittävästi, mikäli joukkotiedotusvälineiden käyttäminen poistetaan törkeän kunnianloukkauksen säännöksestä. Katson, että joukkotiedotusvälineiden mainitseminen säännöksessä on erittäin perusteltua, sillä niitä käyttämällä loukkaus kulkeutuu nopeasti suuren joukon nähtäville ja aiheuttaa näin loukatulle suurta vahinkoa. Tästä syystä nykyinen ehdotuksen mukainen törkeän kunnianloukkauksen säännös ei mahdollisesti turvaisi perustuslain suomaa kunnian suojaa yhtä vahvasti kuin nykyinen lainsäädäntö.

Kunnianloukkauksesta rangaistuksena voidaan tuomita niin sakkoa kuin vankeuttakin. Lisäksi loukatun hyväksi on mahdollista tuomita vahingonkorvausta, mikäli teosta on aiheutunut tälle kärsimystä. Vankeuteen tuomitseminen on vakavinta mahdollista puuttumista yksilön sananvapauteen. Niinpä loukkauksen on tällöin täytynyt olla erityisen haitallinen loukatulle henkilölle. Vankeustuomioiden voidaan kuitenkin katsoa olevan perusteltuja erityisen loukkaavista teoista, sillä niiden seuraukset voivat olla loukatuille hyvin vakavat ja pitkäkestoiset. Henkilön maineen palautuminen voi olla hyvin hanka-

laa vaikeiden loukkausten jälkeen, joka voi vaikuttaa esimerkiksi hänen työllisyyteensä tai perhesuhteisiinsa. Lisäksi kunnianloukkauksen aiheuttama kärsimys voi olla henkisesti tasolla hyvin vaikeaa käsitellä ja siitä toipuminen voi pahimmissa tapauksissa vieä hyvin pitkiä aikoja.

Helsingin sanomien ja Yle uutisten uutisoimassa tapauksessa henkilö tuomittiinkin kahden vuoden ja neljän kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen yhteensä yhdestatoista törkeästä kunnianloukkauksesta. Poikkeuksellisen vakavat loukkaukset kohdistuivat useisiin poliitikkoihin ja virkamiehiin ja tämän lisäksi osassa teksteistä herjattiin myös islaminuskoa sekä esitettiin rasistista aineistoa. Tuomion voidaan katsoa olevan vähintäänkin perusteltu, sillä useilla kirjoituksilla on loukattu lukuisia henkilöitä ja tämän lisäksi herjattu myös uskontoryhmää. Sananvapaus on erittäin tärkeä perusoikeus, mutta sen väärinkäyttämistä tulee rangaista. Tässä tapauksessa lukuisista tahallisista ja vakavista törkeistä kunnianloukkauksista tuomittu rangaistus on mielestäni perusteltu, sillä maksimirangaistus törkeästä kunnianloukkauksesta on kaksi vuotta. Tässä tapauksessa loukkauksia oli kuitenkin jopa yksitoista kappaletta, joka tekee teosta erityisen vakavan.

Lähteet

- Brandeis, L., Warren, S. 1890. The right to privacy. Harvard Law Review Vol 4. 1890/5, 193–220.
- Charlesworth, A., Kohl, U., Rowland, D. 2012. Information technology law. New York: Routledge.
- De Mulder, R., Kleve, P. 2009. Privacy concerns in the information society. <http://zaguan.unizar.es/record/4271/files/ART--2009-070.pdf>. 20.12.2012.
- Eduskunnan vastaus 56/2000 vp hallituksen esitykseen yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.
- Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 18–19/1990.
- Euroopan komissio. Henkilötietosuojat. http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_fi.htm. 26.1.2013.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY.
- Frände, D. 2005. Yleinen rikosoikeus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P., Wahlberg, M. 2006. Keskeiset rikokset. Helsinki: Edita.
- Gramex. 2013. Tietoisku: mitä on yksityinen käyttö? <http://www.gramex.fi/index.php?mid=170>. 19.1.2013.
- Haarmann, P-L. 2005. Tekijänoikeus ja lähioikeudet. Helsinki: Talentum.
- Haarmann, P-L., Mansala, M-L. 2012. Immateriaalioikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.
- Hallberg, P., Karapuu, H., Ojanen, T., Scheinin, M., Tuori, K., Viljanen, V-P. 2011. Perusoikeudet. Juva: WSOY.
- Hallituksen esitys 84/1974 vp eduskunnalle laeiksi 1) rikoslain 27 luvun, 2) painovapaustlain 18 ja 39 §:n sekä 3) oikeudenkäytön julkisuudesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.
- Hallituksen esitys 161/1990 vp eduskunnalle laeiksi yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin sekä tekijänoikeuslain, oikeudesta valokuvaan annetun lain ja patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta.
- Hallituksen esitys 94/1993 vp eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.
- Hallituksen esitys 309/1993 vp eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.
- Hallituksen esitys 287/1994 vp eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta.
- Hallituksen esitys 239/1997 vp eduskunnalle yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.
- Hallituksen esitys 184/1999 vp eduskunnalle yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.
- Hallituksen esitys 54/2002 vp eduskunnalle laiksi sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- Hallituksen esitys 125/2003 vp eduskunnalle sähköisen viestinnän tietosuojalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- Hallituksen esitys 167/2003 vp eduskunnalle laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- Hallituksen esitys 28/2004 vp eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta.
- Hallituksen esitys 32/2008 vp eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 2 luvun muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

- Hannula, I., Neuvonen, R. 2011. Internetin keskustelupalstan ylläpitäjän vastuu rasistisesta aineistosta. *Lakimies* 3/2011, 527–548.
- Heinonen, O., Koskinen, P., Lappi-Seppälä, T., Majanen, M., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Rautio, I. 1999. *Rikosoikeus*. Juva: WSOY.
- HelHO 2005:13.
- Helopuro, S., Perttula, J., Ristola, J. 2009. *Sähköisen viestinnän tietosuoja*. Helsinki: Talentum.
- Helsingin sanomat. 2008. Internet-kirjoittelu vie tamperelaismiehen vankilaan. <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Internet-kirjoittelu+vie+tamperelaismiehen+vankilaan/1135236788703>. 23.2.2013.
- Helsingin sanomat. 2009. Takapuolen puristelu ravintolassa oli kunnianloukkaus. <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Takapuolen+puristelu+ravintolassa+oli+kunnianloukkaus/1135245151301>. 1.1.2013.
- Henkilötietolaki 523/1999.
- Husa, J., Mutanen, A., Pohjolainen, T. 2008. *Kirjoitetaan juridiikkaa*. Helsinki: Talentum.
- Innanen, A., Saarimäki, J. 2009. *Internet-oikeus*. Helsinki:Edita.
- Itä-Savo. 2012. Kunnianloukkaus toi sakkoja. <http://www.ita-savo.fi/Etusivu/12307263.html>. 14.12.2012.
- Järvinen, P. 2010. Netissä tyhmyys tiivistyy helpommin. Tilastokeskus. http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-12-21_001.html. 6.1.2013.
- Järvinen, P. 2010. Yksityisyys - Turvaa digitaalinen kotirauhasi. Jyväskylä WSOYpro.
- Kaleva. 2012. YK: Sananvapaus koskee myös internetiä. <http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/yk-sanavapaus-koskee-myos-internetia/598645/>. 25.12.2012.
- Kemppinen, H. 2011. Uusi tekijänoikeus? Näkemyksiä tekijänoikeuden suhteesta perus- ja ihmisoikeuksiin. <http://www.edilex.fi.tietopalvelu.karelia.fi/lakikirjasto/8711.pdf>. 20.1.2013.
- Kerosuo, L., Vuortama, T. 2004. *Viestinnän lait ja säännökset*. Karkkila: Kustannus-Mäkelä Oy.
- KKO 2003:36.
- KKO 2006:10.
- KKO 2006:62.
- KKO 2010:39.
- KKO 2011:72.
- KKO 2012:58.
- Komiteanmietintö 1953:5: Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin.
- Komiteanmietintö 1992:4: Tekijänoikeuskomitean VII mietintö. Päätöskirjelmä.
- Korhonen, R. 2009. Poliisin valvontakeinot ja kansalaisten yksityisyyden suoja. <http://www.edilex.fi.tietopalvelu.karelia.fi/lakikirjasto/2725.pdf>. 20.12.2012.
- Kuluttajansuojalaki 38/1978.
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.
- Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä 460/2003.
- Lakivaliokunnan mietintö 6/2000 vp hallituksen esityksestä yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. 621/1999.
- Lehtonen, A. Sähköpostin rikosoikeudellisen suojan kehitys muutosten paineissa. *Rikos, rangaistus ja prosessi: Juhlajulkaisu Eero Backman 1945 – 14/5 – 2005*, 153–172.

- Lessig, L. 1998. *The Architecture of Privacy*.
http://www.lessig.org/content/articles/works/architecture_priv.pdf.
 5.12.2012.
- Mahkonen, S. 1997. *Oikeus yksityisyyteen*. Porvoo: WSOY.
- Marttunen, M., Matikkala, J., Ilman, M., Kankainen, H., Lampenius, M., Niemi, A.,
 Tiilikka, P. 2012. *Sananvapauserikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rik-
 kominen*. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 24/2012.
<http://goo.gl/z91vT>. 13.3.2013.
- Mill, J. S. 1859. *On Liberty*. Lontoo: J. W. Parker and son.
- Mäkinen, J. 2004. *Tekijänoikeus ja sananvapaus*.
<http://www.edilex.fi.tietopalvelu.karelia.fi/lakikirjasto/2393.pdf>. 13.1.2013.
- Mäkinen, O. 2006. *Internet ja etiikka*. Helsinki: BJT Kirjastopalvelu Oy.
- Oesch, R., Heiskanen, H., Hyyrynen, O. (toim.). 2008. *Tekijänoikeus ja digitaalilous*.
 Vantaa: WSOY.
- Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 7/1994.
 OKA dnro 13/50/02.
- Ollila, R. 2001. *Freedom of speech and protection of privacy in convergence of elec-
 tronic communications*. Rovaniemi: Acta Universitatis Lapponiensis.
- Ollila, R. 2002. *Sananvapaus ja yksityisyyden suoja tietoverkoissa*. *Lakimies* 3/2002,
 430–435.
- Ollila, R. 2004. *Sananvapaus*. Pieksämäki: RT-Print Oy.
- Ollila, R. 2011. *Vankeutta kunnianloukkauksista*. *Lakimies* 2/2011, 365–386.
- Neuvonen, R. 2005. *Sananvapaus, joukkoviestintä ja sääntely*. Jyväskylä: Talentum.
- Neuvonen, R. 2012. *Sananvapauden sääntely Suomessa*. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Perustuslakivaliokunnan lausunto 36/1998 vp koskien hallituksen esitystä yksityisyy-
 den, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudis-
 tamiseksi.
- Perustuslakivaliokunnan lausunto 60/2001 vp koskien hallituksen esitystä laiksi tietoyh-
 teiskunnan palvelujen tarjoamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- Perustuslakivaliokunnan lausunto 9/2004 vp koskien hallituksen esitystä sähköisen vies-
 tinnän tietosuojalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- Perustuslakivaliokunnan mietintö 25/1994 vp hallituksen esityksestä perustuslakien
 perusoikeussäännösten muuttamisesta.
- Perustuslakivaliokunnan mietintö 10/1998 vp koskien hallituksen esitystä uudeksi Suo-
 men Hallitusmuodoksi.
- Perustuslakivaliokunnan mietintö 14/2002 vp hallituksen esityksestä laiksi sananvapau-
 den käyttämisestä joukkoviestinnässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- Pesonen, P. 2008. *Viestintäoikeuden käsikirja*. Helsinki: Edita.
 Rikoslaki 39/1889.
- Saarela, A. 2011. *Uskonnollisten loukkausten kriminalisointi erityisesti sananvapauden
 näkökulmasta*. *Helsinki Law Review* 2011/1, 37–64.
- Saraviita, I. 2011. *Perustuslaki*. Helsinki: Talentum.
- Suomen journalistiliitto. *Mitä laki sanoo?*
http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/tekijanoikeudet/mita_laki_sanoo/.
 27.12.2012.
- Suomen perustuslaki 731/1999.
- Syrjänen, P. 2006. *Yksityisyyden suoja ja henkilöarviointi*. Tampere: Tampereen Yli-
 opistopaino Oy.
- Sähköisen viestinnän tietosuojalaki 516/2004.
- Tala, O. 2006. *Kunnian loukkaaminen joukkoviestinnässä*.
<http://www.edilex.fi.tietopalvelu.karelia.fi/lakikirjasto/2455.pdf>. 8.12.2012.

- Taloussanomat. 2008. Netti poiki kunnianloukkauksrikoksia.
<http://www.taloussanomat.fi/kotimaa/2008/01/26/netti-poiki-kunnianloukkauksrikoksia/20082588/12>. 3.12.2012.
- Tapani, J., Tolvanen, M. 2008. Rikosoikeuden yleinen osa: Vastuuoppi. Helsinki: Talentum.
- Tapani, J., Tolvanen, M. 2011. Rikosoikeus: Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. Helsinki: Talentum.
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry. 2013a. Tietoa tekijänoikeudesta.
<http://www.tekijanoikeus.fi/tietoa-tekijanoikeudesta>. 19.1.2013.
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry. 2013b. Digitaalitekniikka ja tekniset suojaukset. <http://antipiracy.fi/tekijanoikeus/digitaalitekniikka/>. 19.1.2013.
- Tenhunen, S. 2011. Käsikirja oikeudellisen tiedon hakijoille. Helsinki: WSOYpro. Tekijänoikeuslaki 404/1961.
- Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2011:3.
- Tietosuojadirektiivin 29 artiklan mukaisen työryhmän lausunnossa 1/2008 hakukoneisiin liittyvistä tietosuojakysymyksistä (WP 148).
- Tiilikka, P. 2008. Journalistin sananvapaus. Juva: WSOY.
- Turun sanomat. 2010. Mies haukkui toista netissä, tuomittiin kunnianloukkauksesta.
<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/115273/Mies+haukkui+toista+netissa+tuumittiin+kunnianloukkauksesta>. 3.12.2012.
- Uusi Suomi. 2008. Nettipalstalla herjanneille rapsahti isot sakot.
<http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/24355-nettipalstalla-herjanneille-rapsahti-isot-sakot>. 1.1.2013.
- Vahingonkorvauslaki 412/1974.
- Viestintävirasto. Sosiaalisessa mediassa kokoonnutaan yhteen.
<http://www.tietoturvaopas.fi/internetinpalvelut/verkkoyhteisot.html>. 22.12.2012.
- Yle uutiset. 2009a. Seppo Lehdon tuomio pysyi hovissa.
http://yle.fi/uutiset/seppo_lehdon_tuomio_pysyi_hovissa/5273781. 23.2.2013.
- Yle uutiset. 2009b. Seppo Lehto ei saanut valituslupaa.
http://yle.fi/uutiset/seppo_lehto_ei_saanut_valituslupaa/5995400. 23.2.2013.
- Yle uutiset. 2012. Kotkalais ehdokkaalta tappouhkaus Facebookissa.
http://yle.fi/uutiset/kotkalaisehdokkaalta_tappouhkaus_facebookissa/6316314. 3.12.2012.
- Wired. 1999. Sun on Privacy: 'Get Over It'.
<http://www.wired.com/politics/law/news/1999/01/17538>. 25.12.2012.
- Ämmälä, T. 2006. Suomen kuluttajaoikeus. Helsinki: Talentum.